

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

Hoitotyön koulutusohjelma / Sairaanhoidaja

Heidi Anttila

Salla Myyryläinen

NUORTEN TYÖTTÖMIEN KOULUTUKSEEN JA TYÖLLISTYMISEEN VAI-
KUTTAVAT SOSIAALISET, TALOUDELLISET JA YHTEISKUNNALLISET
TEKIJÄT KEHITYSTEHTÄVIEN VALOSSA

Opinnäytetyö 2011

TIIVISTELMÄ

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

Hoitotyön koulutusohjelma

ANTTILA, HEIDI

MYYYRYLÄINEN, SALLA

Voi hyvin nuori! -hanke: Nuorten työttömien koulutukseen ja työllistymiseen vaikuttavat sosiaaliset, taloudelliset ja yhteiskunnalliset tekijät kehitystehtävien valossa

Opinnäytetyö

46 sivua + 8 liitesivua

Työn ohjaaja

Marja-Leena Kauronen, yliopettaja

Toimeksiantaja

Haminan kaupunki

Lokakuu 2011

Avainsanat

kehitystehtävä, nuori, itsenäistyminen, talous, koulutus ja ammatti

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, miten nuoren koulutukseen ja työllistymiseen liittyvät kehitystehtävät toteutuvat nuorten työttömien joukossa. Samalla haluttiin saada tietoa sosiaalisista, taloudellisista ja yhteiskunnallisista vaikutteista, jotka liittyvät työttömän nuoren identiteetin muodostumiseen ja itsenäistymiseen.

Tutkimus toteutettiin kvalitatiivisena tutkimuksena käyttäen teemahaastattelua menetelmänä. Aineisto kerättiin elo-syyskuussa 2011 ja analysoitiin sisällönanalyysillä. Kohderyhmänä olivat Haminan työvoiman palvelukeskus Väylän sekä Haminan sosiaalitoimiston toimeentulotukea saavat 18–22-vuotiaat nuoret. Aineisto koostuu kolmen kohderyhmään kuuluvan sekä kahden asiantuntijan haastatteluista.

Tuloksissa tuli selkeästi esille nuorten oman vapaa-ajan arvostus, ystäväpiirin tärkeys sekä sieltä tulevat mallit. Nuoret pitivät tärkeämpänä vanhempien kuin ystävien mielipiteitä. Kiinteämpiin ystäväryhmiin kuuluvien nuorten ajatuksiin vaikuttaminen on asiantuntijoiden mukaan vaikeampaa verrattuna kiinteämpään ryhmään kuulumattomaan nuoreen. Vanhempien luona asuvien nuorten oli vaikeampi itsenäistyä ja oma kokemus itsenäisyydestä oli vähäisempi. Nuoret halusivat hoitaa itse oman rahataloutensa ja kokivat, ettei tukina saatu raha ole ”omaa” rahaa. Vanhemmilta ja ystäviltä rahan lainaaminen koettiin paremmaksi vaihtoehdoksi kuin pikavipit. Nuoret eivät nähneet sukupuolieroa kodista huolehtimisessa. Asiantuntijoiden mukaan osalla nuorista oli arjenhallintavaikeuksia. Ammatin valinnassa oman alan löytämisen tärkeys korostui. Nuoret jakautuivat työn ja koulutuksen haun sekä tulevaisuuden suunnitelmien suhteen aktiivisiin ja passiivisiin. Järjestöjä tärkeämmäksi tekijäksi elämässä nousivat ystäväpiirit. Osa nuorista ei kokenut saavansa tukea organisaatioilta.

Jatkossa olisi hyvä tutkia esimerkiksi tekijöitä, jotka vaikuttavat nuoren aktiivisuuteen tai passiivisuuteen elämässä. Myös niiden tekijöiden, jotka edistävät tai estävät nuoren omaan elämään vaikuttamista olisi mielenkiintoista tutkia.

ABSTRACT

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

University of Applied Sciences

Health Care

ANTTILA, HEIDI

MYYRYLÄINEN, SALLA

Voi hyvin nuori -project: Social, Economic and Societal Factors in Education and Employment of Young Unemployed in Comparison with Developmental Tasks

Bachelor's Thesis

46 pages + 8 pages of appendices

Supervisor

Marja-Leena Kauronen, principal lecturer

Commissioned by

City of Hamina

October 2011

Keywords

Development task, young, become independent, economic, education and profession

The aim of the Bachelor's thesis was to provide information about how developmental and educational tasks are realized in the young unemployed. At the same time the purpose was to provide information about social, economic and societal factors related to young people's forming identity and independence.

The study was carried out by using theme interviews. The material was collected in autumn 2011 and analyzed with content analysis. As focus group there were young people aged 18 to 22 years living near Hamina. Three members of the focus group and two specialists were interviewed.

According to the results young people appreciate their spare time and friendships very much. They thought that their parents' opinions were more important for them than those of their friends. According to the specialists it is more difficult to affect the thoughts of young people belonging to tight groups than those of not belonging. Living with parents can distract youngsters' independence. Young people wanted to take care of their finance and thought that e.g. various benefits were not the same as your own money. Borrowing money from parents or friends was found better than e.g. quick loans. According to the specialists there can be problems with everyday management. Finding a profession feeling your own was important. Young people can be divided into active and passive ones. Being part of organizations was not common, but being part of social groups such as friend groups was. Part of the young people thought that they get no help and support from organizations.

In the future it would be interesting to study the factors affecting young people's energy or passiveness in their lives as well as the factors preventing or promoting young people's involvement in their own lives.

SISÄLLYS

1	TAUSTA JA TARKOITUS	6
2	TEOREETTINEN LÄHTÖKOHTA	7
2.1	Erik H. Eriksonin identiteetin ja roolien hajaannuksen kriisi	7
2.2	Robert J. Havighurstin varhaisaikuisuutta koskeva teoria	8
2.3	Perustelut kehitystehtävien/ kriisien valinnalle	10
3	NUORI KOULUTUKSEN JA TYÖN HAUSSA	10
3.1	Nuoruus ja nuorten ajankäyttö	10
3.2	Koulutus ja ammattiin valmistautuminen	12
3.3	Nuorten taloudesta huolehtiminen	13
4	TOIMINTAYMPÄRISTÖ	14
4.1	Kotkan - Haminan seudun työvoiman palvelukeskus Väylä	14
4.2	Sosiaalityö	16
4.3	Toimeentulotuki	17
5	TUTKIMUSKYSYMYKSET JA TAVOITTEET	18
6	TUTKIMUSMENETELMÄT JA TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	19
6.1	Teemahaastattelu tiedonkeruumenetelmänä	19
6.2	Kohderyhmä ja haastattelujen valmistelu	20
6.3	Teemahaastattelu ja haastattelujen toteutus	21
6.4	Sisällönanalyysi	25
7	TUTKIMUSTULOKSET	27
7.1	Nuorten yhteinen ajatusmaailma ja kiinnostuksen kohteet	27

7.2	Ystävien sekä vanhempien vaikutus koulutukseen ja työn hakuun	28
7.3	Itsenäistyminen ja vanhempien osallistuminen arkielämään	28
7.4	Rahataloudesta huolehtiminen	29
7.5	Kodista huolehtiminen ja parisuhteet	30
7.6	Koulutus, ammattiin valmistuminen ja työn haku	31
7.7	Tulevaisuus	32
7.8	Yhteisöllinen vaikuttaminen	32
8	JOHTOPÄÄTÖKSET	33
9	POHDINTA	33
10	TUTKIMUKSEN LUOTETTAVUUS	36
11	TUTKIMUKSEN EETTISYYS	38
	LÄHTEET	42
	LIITTEET	

Liite 1. Tutkimustaulukko

Liite 2. Saatekirje

Liite 3. Suostumuslomake

Liite 4. Teemahaastattelurunko

Liite 5. Haastattelurunko asiantuntijoiden haastattelua varten

Liite 6. Sisällönanalyysirunko

Liite 7. Sisällönanalyysirunko

Liite 8. Teemahaastattelurunko

1 TAUSTA JA TARKOITUS

Opinnäytetyömme tarkoituksena on tuoda esille tietoa kuinka nuoren koulutukseen ja työllistymiseen liittyvät kehitystehtävät toteutuvat nuorten työttömien joukossa. Tarkoituksena on myös selvittää, millaisia nuorten elämänpiiriin kuuluvia sosiaalisia, taloudellisia ja yhteiskunnallisia vaikutteita liittyy työttömän nuoren identiteetin syntymiseen ja itsenäistymiseen. Kohderyhmänä ovat 18 – 22-vuotiaat toimeentulotukea saavat nuoret. Aineisto kerättiin teemahaastattelun avulla ja analysoitiin sisällönanalyysillä kehitystyön tavoitteita sekä tarvetta vastaavia Havighurstin ja Eriksonin kehitysteorioita apuna käyttäen.

Opinnäytetyömme toteutettiin osana Voi hyvin nuori! -hanketta. Hankkeen tarkoituksena on tutkia nuorten arvoja, elämäntyylejä, hyvinvoinnin ja integraation sekä pahoinvoinnin ja syrjäytymisen rakenteita. Voi hyvin nuori! -hankkeen tarkoituksena on lisätä nuoria aikuisia koskevaa ymmärrystä sekä lisätä heidän hyvinvointia kehittämällä sosiaali- ja terveystalv palvelujärjestelmää. (Kymenlaakson ammattikorkeakoulu, 2010.)

Opinnäytetyön aloitushetkellä Itä-Suomessa työttömyysaste oli noussut kaikissa ikäluokissa vuoden 2009 heinäkuusta vuoden 2010 heinäkuuhun 8,2 %:sta 10,8 %:iin (Tilastokeskus, 2010). Yleisesti Kotka-Hamina-seudulla työttömyys oli kasvanut runsaasti laaja-alaisen lomautuksien ja irtisanomisien vuoksi esimerkiksi puujalostusteollisuudessa. Erityisesti miesten työttömyys oli kasvussa niin Haminassa kuin muuallakin Kaakkois-Suomessa. (Melolinna, 2009.) Rakennustoiminnan pysyminen vilkkaana ja teollisuuden näkymien parantuminen parantavat miesten työllistymistä. Virtasen tutkimuksen mukaan nuoret työttömät ovat passiivisempia kuin työttömät yleensä (Virtanen, 2004, 47 – 48).

Edellisessä kappaleessa mainittujen seikkojen vuoksi on nähtävissä erityisesti työn ja koulutuksen hankintaan liittyvien kehitystehtävien toteutumattomuus. Kun työttömät nuoret eivät pääse töihin, niin tähän alueeseen liittyvän kehitystehtävän toteutuminen estyy. Toisaalta nuoren täytyy myös itse olla valmis siirtymään kehitystehtävissä eteenpäin. Työn ja koulutuksen hankintaan liittyvien kehitystehtävien toteutumattomuus estää myös osaltaan muiden varhaisaikuisuuden kehitystehtävien (oman identi-

teetin muodostus, itsenäistyminen, omasta kodista sekä taloudesta huolehtiminen) toteutumisen.

Saadun tiedon avulla Väylän henkilökunta pystyy kehittämään nuorten parissa teemäänsä työtä ottaen nuoret ja nuorten työn- ja koulutuksenhakuun liittyvät ominaisuudet yhä paremmin huomioon. Tietoa voidaan hyödyntää nuorille annettavissa ohjauksissa. Tämän työn tuottamaa tietoa voidaan hyödyntää esimerkiksi ohjausten muotoa (yksilö, pari, ryhmä) ja sisältöä pohdittaessa. Tutkimuksella saatu tieto antaa myös merkittävää tietoa Voi hyvin nuori! -hankkeelle nuorten työttömien koulutukseen ja työnhakuun liittyvistä tekijöistä.

2 TEOREETTINEN LÄHTÖKOHTA

Teoreettinen tausta-ajattelu pohjautuu Robert J. Havighurstin ja Erik H. Eriksonin kehitysteorioihin. Kehitystehtävällä tarkoitetaan haastetta tai tavoitetta, joka kuuluu ihmisen normaaliin kehitykseen (Vilkko-Riihelä 2005, 187). Tässä opinnäytetyössä keskitytään nuoren psykososiaalisen kehityksen alueelle kuuluviin itsenäistymiseen ja identiteetin syntyymiseen liittyviin tekijöihin.

2.1 Erik H. Eriksonin identiteetin ja roolien hajaannuksen kriisi

Eriksonin mukaan ihminen kohtaa elämänkaarensa aikana kahdeksan kehityshaastetta eli kriisiä. Tutkimuksen kohderyhmää näistä koskee identiteetin ja roolien hajaannuksen kriisi. Nuoruusikää koskee myös läheisyyden ja eristäytymisen kriisi. Identiteetin ja roolien hajaannuksen kriisissä nuori etsii Eriksonin mukaan itseään ja omaa tyyliään sekä luo pohjaa aikuisuuteen. Tässä vaiheessa nuoren tulisi saada luotua oma identiteettinsä ja tuntea muutoksista huolimatta olevansa edelleen oma itsensä. Tämän tehtävän saavuttamatta jättäminen voi johtaa roolien hajaannukseen. (Vilkko-Riihelä 2005, 178 – 179.) Roolien hajaannuksella Erikson tarkoittaa sitä, että nuoren on muun muassa vaikea vakiintua johonkin ammatti-identiteettiin. Tällaiset nuoret myös saattavat ylisamastua ystäväpiirinsä ihanteisiin ja ihannoinnin kohteisiin, jolloin nuoren oma identiteetti saattaa näyttää kadonneen kokonaan. (Erikson 1982, 250.)

2.2 Robert J. Havighurstin varhaisaikuisuutta koskeva teoria

Havighurst kirjoitti teoriansa 1940-luvun lopulla. Hänen teoriansa ovat hyvin paljon sidoksissa sen luomisaikaan ja paikkaan. Havighurst tarkastelee varhaisen aikuisuuden kehitystehtäviä monessa kohtaa parisuhteeseen peilaten.

Havighurstin mukaan varhainen aikuisuus on nuorella aikaa, jolloin hän on erityisen herkkä, valmis ja erittäin motivoitunut oppimaan ja ennen kaikkea nopeasti. Tämä ikäkausi on kuitenkin Havighurstin mukaan kausi, jolloin yhteiskunta tarjoaa enää hyvin vähän mahdollisuuksia kouluttautua verrattuna muihin ikäkausiin vanhuutta lukuun ottamatta. Poikkeuksena hän mainitsee kuitenkin korkeakoulut sekä yliopistot. (Havighurst 1982, 83.)

Iässä varhaisaikuisuus sijoittuu 18 – 30 ikävuoden väliin. Tämä aika sisältää usein avioliiton, raskauden, lapsen ensikertaa sairastumisen, ensimmäisen todellisen kokopäivätyön, lapsen saattamisen ensimmäistä kertaa kouluun sekä ensimmäisen oman kodin hankinnan ja kalustamisen. Tämä kausi on Havighurstin mukaan kaikista yksilökeskeisin ja samalla yksinäisin kausi, sillä jokainen nuori joutuu kamppailemaan tärkeimpien elämän kehitystehtävien kanssa yksin hyvin vähäisellä sosiaalisella tuella. (Havighurst 1982, 83.)

Varhaisaikuisuutta kuvaa Havighurstin mukaan myös muutos ikäluokittelusta luokitteluun sosiaalisen statuksen mukaan. Kun aikaisempina ikävuosina etuoikeudet ja vastuu riippuivat iästä, niin jossakin kuudentoista ja kahdenkymmenen ikävuoden välillä iän merkitys näissä asioissa katoaa. Tässä kohtaa merkittäväksi tulevat henkilön taidot, voimat, viisaus ja perhesiteet. Oman suunnan aikuiseen elämään löytämiseen menee Havighurstin mukaan usein muutama vuosi. Näiden vuosien aikana nuori harhailee ympäriinsä yrittäen löytää ja kehittää oman strategiansa. (Havighurst 1982, 84 – 85.)

Havighurst kuvailee vuonna 1948 julkaisemassaan teoksessa *Developmental Tasks and Education* varhaisaikuisuuden kehitystehtävät kahdeksaan otsikkoon. Näistä tut-

kimuksen tarvetta vastaamaan on valittu kodista huolehtiminen, työssä käynnin aloitus ja yhteisöllisen vastuun ottaminen. (Havighurst 1982, 89 – 94.)

Havighurstin mukaan kodista huolehtiminen käsittää paljon muutakin kuin esimerkiksi pelkän siistiudesta huolehtimisen, kalustamisen ja ruoanlaiton. Hänen mukaansa parisuhteessa elävästä parista tämä tehtävä koskee enemmän naista kuin miestä, vaikka miehelläkin on tarve osallistua siihen. Havighurstin mukaan miehen kuuluu esimerkiksi hankkia rahaa kodin ylläpitoon, auttaa menojen suunnittelussa ja auttaa kumppaniaan saamaan asiat hoitumaan sujuvasti. Hänen mukaansa fyysinen kodinhoito on monelle nuorelle kovin vaikeaa. (Havighurst 1982, 89 – 90.)

Teoksessaan Havighurst kuvaa työkäynnin aloituksen enemmän miehen kuin naisen tehtävänä. Hänen mukaansa miehet paneutuvat työhön niin paljon, että usein unohtavat muiden olemassa olon. Hän saattaa myös lykätä kumppanin etsintää oman onnellisuutensa vuoksi. Havighurstin mukaan tämän työssä käynnin aloituksen kehitystehtävä on paljon vaikeampi keskiluokalle kuin ylempään- ja alempaan sosiaaliluokkaan kuluville. Miehet myös usein jättävät muut tehtävät toissijaisiksi tämän tehtävän vuoksi jos tarve niin vaatii, tarkoituksenaan menestyä. (Havighurst 1982, 90.)

Havighurst kuvaa varhaisnuoruuden yhdeksi tehtäväksi myös yhteisöllisen vastuun ottamisen. Tällä Havighurst tarkoittaa sitä, että nuoren tulisi löytää ryhmä perheen ulkopuolelta, josta ja jonka hyvinvoinnista hän on vastuussa. Nuorilla on Havighurstin mukaan kuitenkin usein niin kiire etsiessään kumppania ja huolehtiessaan omista asioistaan, ettei tämä tehtävä useinkaan toteudu ennen 25 – 30 ikävuotta. Hänen mukaansa alemman ja ylemmän sosiaaliluokan edustajat eroavat yhteisöihin kuulumisessa. Alemman luokan edustajat hakeutuvat hänen mukaansa useimmiten epämuodollisiin ryhmiin kun taas ylemmän luokan edustajat taas vastaavasti muodollisiin ryhmiin. Havighurstin mukaan epämuodollisiin ryhmiin kuulumista voitaisiin tukea noudattamalla kolmea metodia. Ensimmäinen näistä on erilaisten organisaatioiden panostaminen nuorten innoittamiseen ja töiden löytämiseen heille. Toisena hän mainitsee, että koulujen tulisi rohkaista oppilaita ottamaan osaa paikalliseen toimintaan. Kolmantena metodina mainitaan yhteiskunnallisen avun lisääminen nuorille perheen perustamiseen ja työn aloitukseen. (Havighurst 1982, 90 – 93.)

2.3 Perustelut kehitystehtävien tai kriisien valinnalle

Tähän tutkimustyöhön on valittu Eriksonin identiteetin ja roolien hajaannuksen kriisi sekä Havighurstin kodista huolehtimisen, työssäkäynnin aloituksen sekä yhteisöllisen vastuun ottamisen kehitystehtävät. Juuri nämä kehitystehtävät/kriisit ovat valikoituneet, sillä työ liittyy Voi hyvin nuori!–hankkeen parissa tehtävistä opinnäytetöistä Haminaa koskevaan osahankkeeseen. Tämän kehitystyön tarkoituksena on kehittää nuorten työvoimapalveluja ja tätä kautta nuorten työllistymistä.

3 NUORI KOULUTUKSEN JA TYÖN HAUSSA

Tässä luvussa käsitellään nuorten työn ja koulutuksen hakuun liittyviä tekijöitä tähän työhön liittyen. Aihealueet on jaettu kolmeen ryhmään. Näitä aihealueita ovat nuoruus ja nuorten ajankäyttöön, taloudesta huolehtiminen sekä koulutukseen ja ammattiin valmistautuminen.

3.1 Nuoruus ja nuorten ajankäyttö

Nuori ei ole enää lapsi, mutta ei vielä aikuinenkaan. Nuoruuden ja lapsuuden raja voidaan määritellä juridisen täysi-ikäisyyden, sosiaalisen tai biologisen kypsyyden kautta. (Vilkko-Riihelä 2005, 100.) Nuoren kehitykseen ja kasvuun vaikuttavat kypsyminen ja nuoren oma aktiivisuus. Kypsymisen taustalla ovat perimä ja ympäristö. Nuoren kehitystä ja kasvua tulee tukea esimerkiksi siten, että hän saa rakkautta, turvaa, hellyyttä ja ymmärrystä. Nuoren tulee kuitenkin itsenäistyä kasvuympäristöstään. (Aaltonen 2003, 15.)

Nuoruus on elämänvaihe. Nuoruuden pituus vaihtelee yksilöittäin ja kulttuureittain. Nykyään nuoruus alkaa aikaisemmin ja päättyy myöhemmin. Nuoruuden myöhemmin päättymiseen vaikuttavat pidentyneet ammattiin valmistumiset ja median luoma kuva nuoruudesta. Nuoruusvaiheessa lapsesta kasvaa aikuinen, jolla on yksilöllinen persoonallisuus, ulkomuoto ja sosiaalinen ympäristö. Tässä vaiheessa nuori etsii itselleen elämänsä merkityksen. (Aaltonen 2003, 13.) Nuoruus voidaan jakaa varhaisnuoruuteen (n. 11 – 14–vuotiaat), keskinuoruuteen (n. 15 – 18–vuotiaat) ja myöhäisnuoruuteen (n. 19 – 25–vuotiaat) (Aaltonen 2003, 18).

Nuorten ajankäyttö on muuttunut viimeisten vuosikymmenien aikana. Virtanen erittelee vuonna 2004 julkaistussa tutkimuksessaan, kuinka nuorten työttömien ajankäyttö on muuttunut vuodesta 1988 vuoteen 2000. Hänen mukaansa nuorten vapaa-aikaan liittyvistä toiminnoista eniten oli lisääntynyt television katselu ja vähentynyt taas lukeminen. (Virtanen 2004, 47 – 48.) Television katselusta kertovaa seikkaa tukee myös Lähteenmaan nuorten työttömyyttä käsittelevä artikkeli tutkimuksestaan, jossa työttömät tai sen kokeneet kuvailivat arjen käyttöönsä. Artikkelissaan hän kertoo nuorten kuvailevan arkeaan muun muassa rahan puutteen kanssa tuskailemiseksi ja loputtomaksi television tuijottamiseksi. Vaikka vastaajista suurimman osan suhtautuminen työttömyyteen olikin negatiivisuuden sävyttämää, näki pieni osa vastaajista työttömyyden tuoneen jotain hyvääkin arkeensa. Tällaisia asioita olivat esimerkiksi se, että heillä olikin nyt aikaa olla perheensä kanssa ja harrastaa jotakin itselle mieluista. (Lähteenmaa 2010, 55, 59 – 60.)

Lähteenmaan artikkelissa kuvaillaan myös nuorten työttömien suhtautumista työvoimapolitiittisiin toimenpiteisiin, joiden Lähteenmaa näkee olevan merkittävä osa työttömän nuoren arkea. Nuoret näkivät työ- ja elinkeinotoimistossa vierailun pakoksi ja toimiston henkilökunnan painostavan heitä. Painostuksella he tarkoittivat esimerkiksi tilannetta, jossa nuori koki tulevaisuuden pakotetuksi menemään epämieluisen harjoitteluun työmarkkinatuen menettämisen uhalla. (Lähteenmaa 2010, 60.)

Virtasen tutkimuksen mukaan taloudellisten asioiden hoitamiseen käytettiin paljon vähemmän aikaa kuin aikaisemmin. Työttömät nuoret harrastivat enemmän liikuntaa sekä panostivat huomattavasti enemmän sosiaaliseen kanssakäymiseen kuin opiskelijat tai työssä käyvät. Tutkimuksen mukaan nuoret työttömät olivat kuitenkin passiivisempia kuin työttömät yleensä. (Virtanen 2004, 47 – 48.)

Myllyniemen vuonna 2009 tekemän nuorisobarometrin ”Taidekohtia” mukaan noin joka viides nuori harrastaa esimerkiksi käsitöitä, instrumentin soittamista tai valokuvaamista. Tytöt olivat aktiivisempia harrastamaan luovia harrastuksia kuin pojat. (Myllyniemi, 2009, 21.) Nuorista noin joka neljäs käyttää Internetiä vähintään kerran päivässä noin kaksi tuntia yhteensä (Myllyniemi 2009, 88).

3.2 Koulutus ja ammattiin valmistautuminen

Opetusministeriön julkaisemassa nuorisobarometrissä vuodelta 2008 kuvaillaan muun muassa nuorten suhtautumista koulutukseen ja työhön. Tärkeimmiksi syiksi opiskella nousivat työn saanti ylipäätään, sisällöltään kiinnostavan työn saaminen sekä vakinaisen työn saaminen. Myös sukupuolten välillä nähtiin eroja. Naiset olivat enemmän kiinnostuneita jatko-opintoihin liittyvistä asioista sekä työnsaannista, kun taas miehet kiinnittivät enemmän huomiota tuloihin, sosiaaliseen arvostukseen sekä johtotehtäviin pääsyyn. (Myllyniemi 2008, 25.)

Saman vuoden 2008 nuorisobarometrin mukaan nuoret näkevät tärkeimmiksi työnsaantiin vaikuttaviksi tekijöiksi motivaation, ammattitaidon, työkokemuksen, koulutuksen sekä sitkeyden. Eroja suhtautumisessa nähtiin esimerkiksi siinä, kuinka yrittäjänuoret ja opiskelevat nuoret suhtautuivat koulutuksen tärkeyteen. Yrittäjänuoret pitivät koulutusta lähes puolet vähemmän tärkeänä kuin opiskelevat. (Myllyniemi 2008, 26 – 27.)

Rajalan pitkäaikaistyöttömiä nuoria koskevassa tutkimuksessa nousi esille nuorten kokemus siitä, että heidän työttömyytensä sekä pitkäaikaistyöttömyys ovat seurausta työkokemuksen puutteesta, vähäisestä koulutuksesta ja työtarjonnan niukkuudesta kotiseudullaan (Rajala 1995, 51). Myös Alatalon ja Paanasen tutkimuksessa nousi esille samankaltaisia seikkoja. Heidän tutkimuksensa mukaan suurimmat esteet työllistymiselle ovat velkaisuus, pitkän ajan kuluminen edellisestä työsuhteesta avoimilla työmarkkinoilla ja ammattitaidottomuus. (Alatalo & Paananen 2007, 81 – 83.) Rajalan tutkimuksessa nousi esille myös joitakin koulutukseen hakeutumisen esteenä olevia seikkoja. Näitä ovat esimerkiksi velkaantumisen pelko ja epävarmuus koulutuksen jälkeisestä työnsaannista. Erityisesti haastateltujen naisten huolen aiheena olivat lapset ja lastenhoitoon liittyvät hankaluudet. (Rajala 1995, 58.)

Nuorten elinolot -vuosikirjassa oli tarkasteltu vuonna 2003 koulutuksen ulkopuolelle jääneitä 17 – 24-vuotiaita. Heidän joukossaan oli huomattavasti enemmän poikia kuin tyttöjä. Tämä jakauma oli ollut sama jo vuodesta 1995. (Autio & Paju 2005, 27.)

Nuorisotutkimusverkoston julkaisussa oli artikkeli Tolosen tekemästä tutkimuksesta, jossa hän selvitti sosiaalisen taustan, sukupuolen ja paikallisuuden merkitystä koulutautumiseen. Tutkimuksessaan hän haastatteli kaiken kaikkiaan 61:tä 17 – 23-vuotiasta neljältä paikkakunnalta. Yksi näistä oli Kotkan ja Kouvolan seutu. Tolosen ei ole sattumaa, hakeutuuko nuori yliopistoon opiskelemaan vai perustaako yrityksen. Hän nostaa esille perheen, ja sen yhteiskunnallisen aseman, asuinpaikkakunnan sekä tietojen että taitojen merkityksen nuorten elämässä. Myös vanhempien koulutus-taso periytyy hänen mukaansa ainakin jossakin määrin. (Aapola & Ketokivi 2005, 59 – 60.)

Lehto-Mäkelä tarkasteli tutkimuksessaan 16 – 20-vuotiaiden nuorten syitä koulutuksen kesken jättämiseen. Keskeisiksi syiksi koulutuksen kesken jättämiseen nousivat motivaation puute sekä koulutuksen kiinnostamattomuus. Myös sillä oli monessa tapauksessa merkitystä, että nuori oli valinnut itselleen sopimattoman alan. (Lehto-Mäkelä 2008, 45.)

3.3 Nuorten taloudesta huolehtiminen

Virtasen tutkimuksen mukaan yli 20-vuotiaat työttömät käyttävät vähemmän aikaa taloudellista panostusta vaativiin asioihin kuin alle 20-vuotiaat. Tämä pätee myös työssä käyviin nuoriin. Erot eivät kuitenkaan ole yhtä suuret kuin työttömiä verrattaessa. (Virtanen 2004, 50.)

Nuorten elinolot -vuosikirjan mukaan 15 – 19-vuotiaista vain reilusti alle 30 % ja 20–24-vuotiaistakin vain alle puolet kertoo saavansa henkilökohtaiseen kulutukseen menevät rahansa säännöllisestä palkkatyöstä. Säännöllinen palkkatyö kuuluu kuitenkin neljän yleisimpien käyttövarojen lähteiden joukkoon edellä mainituissa ikäryhmissä. Rahaa saadaan myös vanhemmilta esimerkiksi taskurahan muodossa, tekemällä tilapäistöitä sekä opintorahan muodossa. 20 – 24-vuotiaat ilmoittivat hieman 15 – 19-vuotiaita sekä 25 – 29-vuotiaita useammin käyttövarojensa lähteeksi työttömyysturvan tai toimeentulotuen. (Autio & Paju 2005, 15.)

Vuosikirjassa tarkasteltiin myös vanhempien avun määrää ja keinoja 16 – 20-vuotiaiden keskuudessa. Tulosten mukaan nuorten vanhemmat antavat usein erityisesti rahaa käytettäväksi, jopa lähes 80 %:n vanhemmat olivat auttaneet heitä näin. Tytöt saivat vertailussa enemmän rahaa kuin pojat. Muita merkittäviä vanhempien auttamiskeinoja nuoria kohtaan olivat esimerkiksi ruoan, vaatteiden ostaminen sekä puhelinlaskujen, asumiskulujen, liikennekulujen ja harrastusten maksaminen. Miehillä on kaikissa ikäluokissa naisia huomattavasti enemmän maksuhäiriömerkintöjä. 18 – 25-vuotiaiden ryhmässä maksuhäiriöisten määrä prosentteina verrattuna muihin ikäluokkaan kuuluviin oli naisilla noin 5 ja miehillä noin 7. (Autio & Paju 2005, 19; 26.)

4 TOIMINTAYMPÄRISTÖ

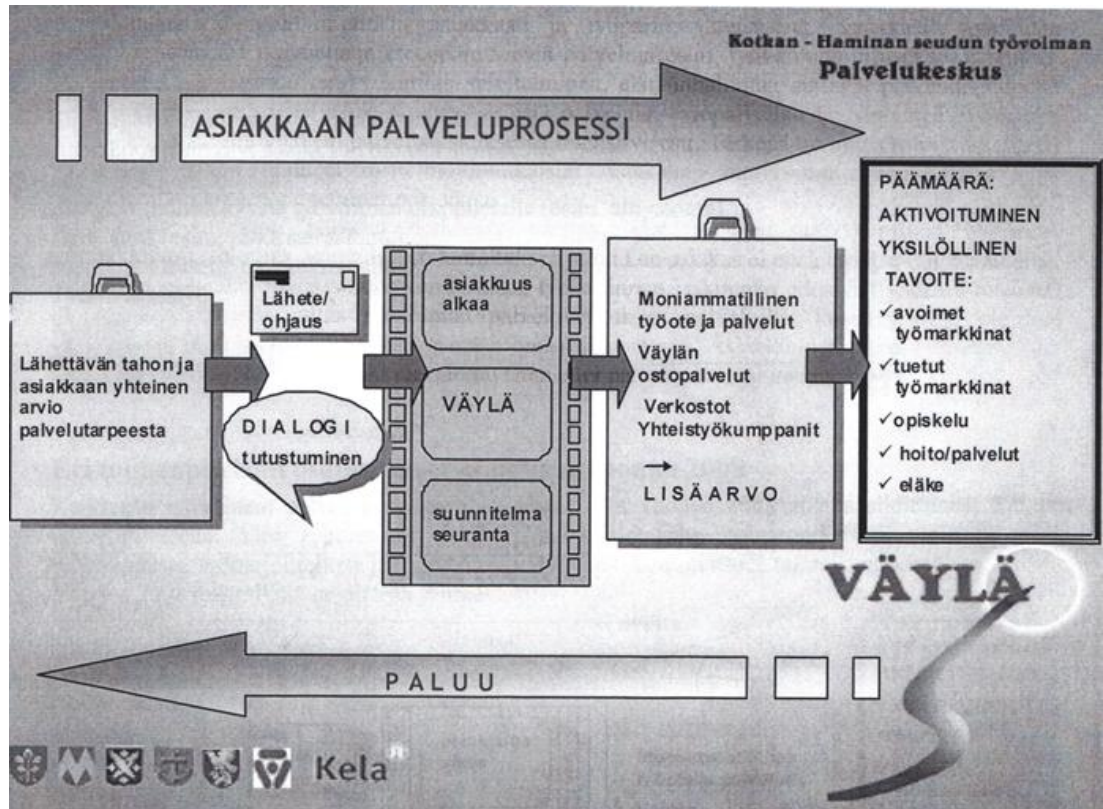
Tässä luvussa käsitellään niitä palveluja, jotka kuuluvat kiinteänä osana työttömän nuoren elämään. Näillä palveluilla ja niiden tarjoamalla tuella pyritään tukemaan ja auttamaan nuorta muun muassa työn ja koulutuksen hakuun liittyvissä asioissa. Tässä työssä kohderyhmä koostuu alla olevien palveluiden tarjoajien asiakkaista.

4.1 Kotkan - Haminan seudun työvoiman palvelukeskus Väylä

Työvoimapalveluista vastaa työ- ja elinkeinoministeriö. Työvoimapalveluiden henkilöasiakaspalveluihin kuuluvat ammatinvalinta, työnvälitys, urasuunnittelu, työvoimakoulutus, koulutus- ja ammattitietopalvelu, työvoimakoulutus sekä tukipalvelut, jotka edistävät työllistymistä. (Työvoimapalvelut 2009.) Asiakkaille tarjotaan monipuolisia kuntouttavia sekä aktivoivia toimenpiteitä ja palveluja. Näitä ovat erilaiset työvoimaohjaajan ja sosiaalityöntekijän tai sosiaaliohjaajan, terveydenhoitajan, kuntoutuspsykologin sekä uraohjaajan palvelut. Palveluja, esimerkiksi erikoislääkärin tutkimuksia, voidaan myös tarpeen mukaan hankkia ostopalveluna. (Kotkan – Haminan-seudun työvoiman palvelukeskus Väylä 2010.) Tässä työssä toisen puolen kohderyhmästä muodostavat Väylän asiakkaina olevat 18 – 22-vuotiaat nuoret. Toisen puolen kohderyhmästä muodostavat sosiaalitoimen asiakkaina toimeentulotukea saavat vastaavan ikäiset nuoret. Sosiaalitoimen asiakkaat toimivat vertailukohteena varsinaiselle kohderyhmälle.

Kotka – Haminan seudun työvoiman palvelukeskus Väylä on luotu tukemaan asiakkaita, joilla on työllistymistä vaikeuttavia työhön ja toimintakykyyn liittyviä tekijöitä moniammatillisen yhteistyön avulla. Palvelukeskus tarjoaa asiakkaille erityispalvelua työvoimatoimiston, kunnan ja Kelan peruspalveluja täydentävästi. Asiakkaat ohjautuvat palvelukeskukseen työvoimatoimiston, kunnan, ammatillisten oppilaitosten, psykiatrisen poliklinikan ja julkisen terveydenhuollon kautta. Myös asiakas itse voi pyytää pääsyä asiakkaaksi, ohjautuminen perustuu kuitenkin aina lähettävän tahon tekemään palvelutarvearvioon. Ensisijaisesti asiakkaiksi ohjautuvat pitkään työttömänä olleet työmarkkinatuen ja toimeentulotuen saajat. Toissijaisesti myös henkilöt, joilla työttömyys on uhassa pitkittyä, ja peruspalvelujen lisäksi arvioidaan tarvittavan lisätukea. (Kotkan – Haminan seudun työvoiman palvelukeskus Väylä 2008, 9.)

Asiakkuusprosessin kulku on seuraava. Asiakas tulee siis palvelukeskukseen läheteellä ks. edellinen kappale. Asiakkaalle tehdään ensimmäiseksi alkuhaastattelu, jossa halutaan saada selville asiakkaan taustatietoja, tämän hetkistä tilannetta, toiveita sekä voimavaroja. Tämän jälkeen asiakkaalle tehdään aktivointisuunnitelma tai suunnitelmia. Asiakassuhde päättyy siinä vaiheessa, kun asiakas saa työpaikan, aloittaa ammatillisen koulutuksen ja/tai kun hän ei enää erityispalveluja tarvitse. (Kotkan – Haminan seudun työvoiman palvelukeskus Väylä 2008, 10.) Kaaviossa 1 on esillä asiakkaan palveluprosessin kulku Väylässä.

Kuva 1. Asiakkuusprosessin kulku. (Kotkan – Haminan seudun työvoiman palvelukeskus Väylä 2008, 10)

4.2 Sosiaalityö

Sosiaalityö kuuluu osaksi kunnan sosiaalipalveluja. Sosiaalityöllä tuetaan henkilöitä ja perheitä, jotka ovat vaikeuksissa. Sosiaalityön tarkoituksena on vahvistaa ihmisten voimavaroja, jotka ovat tuen tarpeessa. Sosiaalityö pyrkii ehkäisemään syrjäytymistä sekä ratkaisemaan sosiaalisia ongelmia. Siten sosiaalityö pystyy edistämään ihmisten ja yhteisöjen hyvinvointia ja turvallisuutta. Sosiaalityöntekijät auttavat ja neuvovat asiakkaitaan. He auttavat asiakkaitaan selvittämään ongelmiaan ja voivat tarvittaessa järjestää erilaisia tukitoimia, jotka edistävät henkilön tai perheen turvallisuutta ja hyvinvointia. Kaikki kansalaiset voivat olla sosiaalityön asiakaskuntana. Erityisesti sosiaalityötä järjestetään mm. työttömille, nuorille ja lapsille sekä heidän perheilleen. (STM 2010.)

”Sosiaalityöllä tarkoitetaan sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön suorittamaa ohjausta, neuvontaa ja sosiaalisten ongelmien selvittämistä sekä muita tukitoimia, jotka

ylläpitävät ja edistävät yksilöiden ja perheen turvallisuutta ja suoriutumista sekä yhteisöjen toimivuutta.” (Sosiaalihuoltolaki 17.9.1982/710).

4.3 Toimeentulotuki

Tämän tutkimustyön kohteena olevat työttömät nuoret kuuluvat toimeentulotuen piiriin. Toimeentulotuella tarkoitetaan tukea, joka myönnetään henkilölle tai perheelle, jonka tulot ja varat eivät riitä päivittäisiin menoihin (STM 2010). Tarkoituksena on myös vastata lain vaatimukseen taata jokaiselle välttämätön toimeentulo (STM 2007, 16). Toimeentulotuki myönnetään yleensä kuukaudeksi kerrallaan kunnan sosiaali-toimistosta (STM 2010).

Toimeentulotuki muodostuu perustoimeentulotuesta ja sitä täydentävästä toimeentulotuesta. Perustoimeentulotuki rakentuu perusosasta, jonka sisältö on määritelty toimeentulotukea koskevan lain 7 a §:ssä:

Perusosalla katettaviin menoihin kuuluvat ravintomenot, vaatemenot, vähäiset terveydenhuoltomenot sekä henkilökohtaisesta ja kodin puhtaudesta, paikallisliikenteen käytöstä, sanomalehden tilauksesta, televisioluvasta, puhelimen käytöstä ja harrastus- ja virkistystoiminnasta aiheutuvat menot sekä vastaavat muut henkilön ja perheen jokapäiväiseen toimeentuloon kuuluvat menot. (Laki toimeentulotuesta 30.12.1997/1412)

Toisen osan perustoimeentulotuesta muodostavat erilaiset perusmenot, kuten asumismenot, kotivakuutus, taloussähkö ja vähäistä suuremmat terveydenhuoltomenot. Täydentävä toimeentulotuki taas kattaa erityismenoiksi kutsuttavia menoja, kuten lasten päivähoidomaksut ja muut kuin perusmenoiksi lukeutuvat asumismenot. Toimeentuloa voidaan myös myöntää henkilön tai perheen sosiaalisen turvan ja toimintakyvyn takaamiseksi, vaikka henkilö tai perhe ei olisikaan oikeutettu muunlaiseen toimeentulotukeen. Tällöin puhutaan ehkäisevästä toimeentulotuesta.

Toimeentulotuen perusosien suuruutta tarkastetaan jokaisen vuoden alussa kansaneläkeindeksin pisteluvun mukaisesti. Pisteluku lasketaan edellisen kalenterivuoden kolmannen vuosineljänneksen elinkustannusindeksin pisteluvun mukaan. (STM 2007, 16,

56, 58, 61.) Vuoden 2011 tammikuussa astuivat voimaan muutokset perusosan alentamiseen (10 §):

”Perusosan suuruutta voidaan alentaa enintään 20 prosenttia sellaisen henkilön osalta, jonka toimeentulotuen tarve aiheutuu siitä, että:

1) henkilö on ilman perusteltua syytä kieltäytynyt yksilöidysti ja todistetusti tarjotusta työstä tai sellaisesta työvoimapolitiisesta toimenpiteestä, joka kohtuullisen pitkän ajan turvaisi hänen toimeentulonsa, tai hän on laiminlyönnillään aiheuttanut sen, ettei työtä tai työvoimapolitiista toimenpidettä ole voitu tarjota taikka ammatillista koulutusta vailla oleva, täysi-ikäinen alle 25-vuotias on keskeyttänyt koulutuksen tai kieltäytynyt koulutuksesta niin, että hän ei ole työttömyysturvalain 8 luvun 2 §:n perusteella oikeutettu työttömyysetuuteen;”(Laki toimeentulotuesta 30.12.1997/1412)

ja huomioon otettaviin tuloihin (11 §) liittyen:

”Tuloina ei 2 momentissa säädetyn lisäksi oteta huomioon vähintään 20:tä prosenttia ansiotuloista, kuitenkin enintään 150:tä euroa kuukaudessa.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2011. Lain 11 §:n 3 momentti on voimassa vuoden 2014 loppuun.” (Laki toimeentulotuesta 30.12.1997/1412)

5 TUTKIMUSKYSYMYKSET JA TAVOITTEET

Opinnäytetyöllämme halutaan tuoda tietoa Väylän henkilökunnalle niistä tekijöistä, jotka tukevat tai haittaavat nuoren koulutukseen ja työllistymiseen liittyvien kehitystehtävien toteutumista. Opinnäytetyötämme voidaan tulevaisuudessa hyödyntää nuorten työttömien hyväksi esimerkiksi palveluohjauksessa. Alla on kuvattu tämän opinnäytetyön tutkimuskysymykset.

Tutkimuskysymykset:

1. Miten nuoren koulutukseen ja työllistymiseen liittyvät kehitystehtävät toteutuvat nuorten työttömien joukossa?
2. Millaisia nuorten elämänpiiriin kuuluvia sosiaalisia, taloudellisia tai yhteiskunnallisia vaikutteita liittyy työttömän nuoren identiteetin muodostumiseen ja itsenäistymiseen?

6 TUTKIMUSMENETELMÄT JA TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tässä luvussa kuvataan tässä opinnäytetyössä käytetty tiedonkeruumenetelmä sekä tutkimuksen toteutus. Myös käytetty analyysimenetelmä tulee seuraavassa ilmi seikkaperäisesti. Tarkoituksena on luoda lukijalle selkeä kuva tutkimuksen kulusta.

6.1 Teemahaastattelu tiedonkeruumenetelmänä

Tämän tutkimuksen tiedonkeruumenetelmäksi on valittu teemahaastattelu. Teemahaastattelu edustaa laadullisen tutkimuksen periaatteita. Ottaen huomioon kohderyhmän ja tutkittavan aiheen on teemahaastattelu ehdottomasti paras vaihtoehto, sillä haastattelun avulla saadaan esimerkiksi kyselyä syvällisempää tietoa.

Kvalitatiivisessa eli laadullisessa tutkimuksessa pyritään kuvamaan todellista elämää. Laadullisessa tutkimuksessa tutkimuksen kohdejoukkoa pyritään kuvamaan mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. Tutkijan tulee muistaa arvolähtökohdat. Arvolähtökohdat muovaavat sitä, miten tutkija pyrkii ymmärtämään tutkittavaa ilmiötä. (Hirsjärvi 2010, 161.)

Kvalitatiivinen tutkimus on siis kokonaisvaltaista tiedonhankintaa. Tutkimuksen aineisto koostuu todellisista ja luonnollisista tilanteista. Tutkimuksessa tiedon keruun instrumenttina on yleensä ihminen. (Hirsjärvi 2010, 164.) Tässä tutkimuksessa tiedonlähteenä toimivat siis 18 – 22-vuotiaat Haminassa ja sen läheisyydessä asuvat. Tutkija luottaa enemmän ihmisen kanssa käytyihin keskusteluihin ja keskusteluiden avulla saatuun tietoon kuin mittausvälineillä hankittuun tietoon. Kvalitatiivisessa tutkimuk-

nessä aineiston hankinnassa suositaan metodeja. Metodien avulla tutkittavan ääni ja näkökulmat pääsevät esille. Metodeja ovat mm. teemahaastattelu, ryhmähaastattelu ja osallistuva havainnointi. Kohdejoukko tulee valita tarkoituksenmukaisesti. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa tutkimus etenee joustavasti ja suunnitelmat voivat muuttua olosuhteiden mukaan. Tutkimuksen tapauksia tulee käsitellä ainutlaatuisesti ja tutkimuksen aineistoa tulee tulkita sen mukaisesti. (Hirsjärvi 2010, 164.) Tässä opinnäytetyössä kohdejoukko on valittu opinnäytetyön tarkoituksen ja tehtävän mukaan. Valittu kohdejoukko antaa parhaiten tietoa tutkittavasta asiasta omista lähtökohdistaan.

6.2 Kohderyhmä ja haastattelujen valmistelu

Tutkimuksessa haastateltavien ryhmä koostuu puoliksi Väylän asiakkaista ja toinen puolikas haastateltavista on pelkästään sosiaalitoimiston toimeentulotukea saavia asiakkaita. Haastatellut nuoret olivat 18 – 22-vuotiaita. Saatekirje suostumuslomakkeineen lähetettiin haastateltaville opinnäytetyön työelämäohjaajan välityksellä tietoturva-seikkojen vuoksi. Lomakkeet lähetettiin sähköpostin välityksellä tarkkojen ohjeiden kera. Lomakkeet saatuaan työelämäohjaaja välitti toimintaohjeet ja 20 kappaletta lomakkeita molempiin toimipisteisiin (työvoiman palvelukeskus Väylä ja Haminan sosiaalitoimisto). Tämän jälkeen henkilökunta jakoi lomakkeita jokaiselle kohderyhmään sopivalle 18 – 22-vuotiaalle asiakkaalle. Lomakkeen saatuaan ja halutessaan osallistua tutkimukseen haastateltavat palauttivat suostumuslomakkeen toimipisteissä oleviin palautuslaatikoihin täytettyinä. Suostumuslomakkeita sekä saatekirjeitä jaettiin kohderyhmään kuuluville nuorille maaliskuusta 2011 eteenpäin. Väylässä lomakkeita jaettiin 13 kappaletta. Sosiaalitoimistosta ei lukua tiedetä, sillä vastausta määrästä ei saatu opinnäytetyön palautuspäivään mennessä.

Syyskuun 2011 alussa otimme heihin yhteyttä puhelimitse ja sovimme haastattelun tarkkan ajankohdan. Haastateltavien sukupuolet jakautuivat niin, että kaksi heistä oli naisia ja yksi mies. Yhdellä oli taustakoulutuksena ammatillinen toisen asteen tutkinto, yksi oli ylioppilas ja yksi oli käynyt peruskoulun. Parisuhteessa oli vain yksi kolmesta. Omillaan haastatelluista asui kaksi kolmesta ja yksi asui vanhempien luona. Koska haastatteluun saatiin vain kolme kohderyhmään kuuluvaa henkilöä, haastateltiin kahta Väylän työntekijää syventämään tietoutta kohderyhmästä. Heidän haastatte-

lemisensa koettiin myös tarpeelliseksi uuden ja laajemman näkökulman saamiseksi asiasta.

6.3 Teemahaastattelu ja haastattelujen toteutus

Teemahaastattelu valitaan usein, kun halutaan tarkasti tietää mitä mieltä joku on jostakin tietystä asiasta. Tämä tyyli valitaan silloin, kun haastattelun aihepiirit ovat ennalta selviä. (Aaltola & Valli 2007, 24, 26.) Aihepiirien on oltava kaikille haastateltaville samat (Hirsjärvi 2000, 48). Tämän asian huomioimiseksi olemme tehneet sekä Väylän työntekijöiden eli asiantuntijoiden haastattelua, että kohderyhmään kuuluvia varten haastattelurungot, joiden mukaan haastatteluissa edettiin. Kaikki kohderyhmän haastattelut toteutti sama haastattelija, mutta asiantuntijoita haastattelemassa olivat molemmat tutkimuksen tekijät. Näin haastattelujen yhteneväisyys pystyttiin takaamaan haastattelurunkojen käytön lisäksi.

Teemahaastattelu on puolistrukturoitu haastattelumenetelmä. Puolistrukturoidussa menetelmässä ei käytetä kysymyksissä tarkkaa muotoa tai järjestystä niin kuin strukturoidussa menetelmässä. (Hirsjärvi 2000, 47–48.) Haastattelukysymykset ovat kuitenkin samat kaikille, mutta haastateltavan tulee vastata omin sanoin (Aaltola & Valli 2007, 26). Teemahaastattelussa haastattelija on miettinyt etukäteen haastatteluteemoja. Teemat toimivat keskustelun otsikoina. Tavoitteena on saada aikaan vapaamuotoinen keskustelu haastateltavan kanssa, jota teemat ohjaavat. Haastattelijan tulee käydä teemat läpi yhdessä haastateltavan kanssa. (Viinamäki 2005, 34.) Tämän tutkimuksen teemahaastattelurungot ovat liitteinä 4 ja 5 lopussa. Haastatteluissa luotiin mahdollisimman vapaamuotoista keskustelua teemojen sisällä. Vapaan keskustelun aikaansaaminen oli kuitenkin ajoittain hieman hankalaa, sillä haastateltavat kertoivat välillä asioista hyvin lyhyesti.

Operationalisoinnilla tarkoitetaan sitä, että jokin mitattava käsite muutetaan sellaiseen muotoon, että sitä pystytään mittaamaan tai tutkimaan. Haastatteluteemojen operationalisointi on tärkeää, sillä mikäli teemoja ei rationalisoida, on erittäin vaikeaa analysointia ja tulkintaa tehtäessä nähdä, mitä tietoa teemalla on haettu ja miten vastaukset ovat liitettävissä teoriaan. (Viinamäki 2005, 38 – 39.) Opinnäytetyössämme on

merkittävässä osassa nuorten kehitystehtävät. Kehitystehtävää itsessään olisi erittäin hankala tutkia, jollei sitä yhdistäisi todelliseen elämään valitsemiemme teorioiden valossa.

Teemahaastattelun aihealueet eivät ole mitä tahansa, vaan aihealueet määräytyvät tutkimuksen tarkoituksen ja ongelmanasettelun perusteella. Tämä tarkoittaa siis sitä, että teemat perustuvat siihen, mitä kyseisestä aiheesta jo aikaisemmin tiedetään ja siihen, mitä tutkittavan ilmiön peruskäsitteet ovat. (Hirsjärvi 2000, 66 – 67, 115.) Tämän tutkimuksen peruskäsitteet ja teemat perustuvat Havighurstin ja Eriksonin kehitysteorioihin, joista teemahaastattelurungot ovat saaneet pääotsikkonsa. Havighurstin teorian mukaan ovat teemoiksi valikoituneet kodista ja taloudesta huolehtimisen (2), työssäkäynnin aloituksen (3) sekä yhteisöllisen vastuunottamisen (4) kehitystehtävät. Eriksonin teorian mukaan taas identiteetin ja roolien hajaannuksen kriisi (1).

Aihealueita laadittaessa tulee kiinnittää huomiota myös siihen, että aihealueet ovat tarvittavan väljiä, jotta haastateltava pystyy niihin vastaamaan riittävän laajasti (Hirsjärvi 2000, 66 – 67, 115). Tähän on kiinnitetty tässä tutkimuksessa huomiota jo teemahaastattelurunkojen laadinnassa. Myös haastattelutilanteessa muodostettiin runkojen mukaisesti avoimia kysymyksiä. Jotkin haastattelun teema-alueet ovat erityisen arkaluontoisia ja tämä on huomioitu haastattelua suunniteltaessa. Tällaisia teemoja yleisesti ottaen ovat: haastateltavien ikä, sairaudet, seksuaaliasiat, tulot ja taloudellinen tilanne, koulutustaso, alkoholinkulutus, sosiaaliluokka, siviilisäätö sekä etniseen ryhmään kuuluminen. (Hirsjärvi 2000, 66 – 67, 115.) Tämän seikan perusteella teema-alueiden huomiointi onkin erityisen tärkeää juuri tässä tutkimuksessa. Kuitenkaan Väylän asiakkaille arkaluontoisista asioista puhuminen ei välttämättä ole yhtä vaikeaa, sillä niistä on jo opittu keskustelemaan asiakkuuden aikana.

Haastattelijan tulee huomioida haastattelupaikka ja ottaa huomioon haastateltavan näkökulma. Haastattelutilanteen tulisi olla rauhallinen eikä häiriötekijöitä saisi olla. (Aaltola & Valli 2007, 27.) Haastattelupaikan valinta riippuu paljolti siitä, missä haastateltava tahtoo haastattelun tehtävän. Jos haastattelu tehdään haastateltavan kotona, niin haastattelupaikaksi valitaan usein keittiö tai olohuone. Keittiön valitsemista kui-

tenkin puoltaa siellä saavutettava kontakti on olohuonetta läheisempi. (Hirsjärvi 2000, 90 – 91.)

Haastattelut toteutettiin toinen Väylän tiloissa ja toinen rauhallisessa kahvilassa haastateltavan vaatimuksesta. Esihaastattelu toteutettiin haastateltavan kotona. Esihaastattelun kulusta on tarkemmin kerrottu seuraavassa kappaleessa. Kompromissiratkaisu kahvilan valitsemisessa haastattelupaikaksi oli välttämätön, sillä muussa tapauksessa haastattelua ei olisi päästy tekemään ollenkaan. Kompromissiin oli päädyttävä, sillä haastateltava ei olisi päässyt Väylän tiloihin tulemaan kuljetukseen liittyvien tekijöiden vuoksi. Myös kotia yritettiin haastatteluaikaa sovittaessa ehdottaa, mutta se ei käynyt. Mikäli haastattelupaikka olisi haastattelua tekemään mennessä havaittu erityisen rauhattomaksi tai muuten sopimattomaksi, olisi haastattelupaikka tällöin vaihdettu tai yritetty uudestaan keskustella kodista vaihtoehtona. Paikka kuitenkin koettiin sopivaksi ja haastateltavan toivetta haastattelupaikasta päätettiin näin ollen kunnioittaa. Haastateltavalle on hyvä antaa jo ennen haastattelua tietoa haastatteluteemoista tai kysymyksistä esimerkiksi jo haastattelulupaa tai ajankohtaa sovittaessa. Tämä on tärkeää, sillä mikäli haastateltava ei tiedä mistä on kyse saattaa hän jopa kieltäytyä osallistumasta haastatteluun. (Tuomi 2009, 73.) Haastatteluiden alussa käytiin haastatteluun liittyviä asioita lävitse ja kerrattiin mistä on kysymys. Myös saatekirje sekä suostumuslomake tehtiin huolella nämä asiat huomioon ottaen.

Erityisesti teemahaastattelua tehdessä esihaastattelu nousee merkittävään rooliin. Ennen virallista tutkimusta tulisi haastattelijan tehdä esihaastattelu, jonka tarkoituksena on testata esimerkiksi haastattelurunkoa ja hypoteettisten kysymysten muotoilua. Esihaastattelulla saadaan myös tietoa siitä kuinka kauan haastatteluissa keskimäärin menee. Jos haastattelijoita on useampia, olisi heidän virheiden välttämiseksi virallisessa haastattelussa haastateltava ainakin muutamaa perusjoukkoon kuuluvaa henkilöä. Nämä henkilöt eivät kuitenkaan saa olla itse otokseen kuuluvia henkilöitä. (Hirsjärvi 2000, 72 – 73.) Tässä työssä esihaastateltu on otettu mukaan aineistoon, sillä haastateltu täyttää kohderyhmää koskevat kriteerit ja haastattelulla saatiin myös paljon arvokasta tietoa. Haastatteluissa käytettiin teemahaastattelurunkoa haastattelujen yhtenäistämiseksi. Esihaastattelu toteutettiin esihaastateltavan kotona 8.8.2011. Haastateltava halusi haastattelun tehtävän mieluummin sohvalla istuen kuin pöydän ääressä. Haas-

tattelun alussa nauhuri aiheutti pientä jännitystä molemmin puolin, mutta pian alkuun päästyä sen läsnäolo unohtui. Esihaastattelussa koettiin haastattelurunko hyväksi sekä toimivaksi ja se auttoi haastattelijaa pysymään asian ytimessä. Haastattelu kesti esitietojen täyttämiseen puoli tuntia. Haastattelun päätteeksi haastateltavalta kysyttiin myös mielipidettä haastattelun kulusta ja onnistumisesta. Haastateltava koki kysymykset ja aihepiirit haastaviksi, mutta kuitenkin hyviksi.

Haastattelutilanteessa tulee kiinnittää huomiota moneen eri asiaan. Ensimmäisenä huomiota tulee kiinnittää itse tapaamiseen. Tärkeintä on että haastattelijalla noudattaa yleisiä hyviä käyttäytymistapoja, kuten kohteliasta tervehtimistä sekä puhuttelumuotoja. Ennen haastattelua olisi myös hyvä keskustella hetki vapaamuotoisemmin vaikkapa säästä. Haastattelijalla tulee myös noudattaa sovittuja aikatauluja. (Hirsjärvi 2000, 89 – 90.) Haastattelut toteutettiin niille sovittuina ajankohtina sovituissa paikoissa. Haastattelijat tai haastattelijat noudattivat hyviä käytöstapoja haastatteluissa. Teitittelyä haastatteluissa ei kuitenkaan käytetty, sillä haastateltavat ja haastattelijat kuuluivat samaan ikäryhmään ja teitittely ei tällöin tilanteeseen olisi sopinut. Väylän työntekijöitä haastateltaessa toimittiin kuitenkin ohjeen mukaan.

Läheisen kontaktin luomiseen vaikuttavat erityisesti istumajärjestelyt. Haastateltavan tulisikin istua mahdollisimman lähellä haastattelijaa. Paras olisi, jos haastateltava ja haastattelijat istuisivat vastakkain tai kulmikkain toisiinsa nähden. (Hirsjärvi 2000, 90 – 91.) Kaikissa haastatteluissa otettiin tämä seikka huomioon siten, että haastattelijat tietoisesti istuutui haastateltavien kanssa joko kulmittain tai vastakkain.

Haastattelutilannetta suunniteltaessa tulee kiinnittää huomiota siihen, miten haastattelu tullaan tallentamaan. Nauhurin käyttö helpottaa haastattelun kulkua ja tekee haastattelusta sujuvamman ja katkottomamman. Haastattelijalla tulisi myös mahdollisuuksien mukaan osata haastattelukysymykset ulkoa, jotta turhalta paperien selaamiselta vältyttäisiin. (Hirsjärvi 2000, 92.) Tässä tutkimuksessa haastattelut nauhoitettiin nauhurille haastattelujen sujuvuuden vuoksi. Teemahaastattelurungon sisältö oli haastattelijalla tarkoin hallinnassa, mutta ajoittain haastattelijalla sai myös siitä tukea haastattelun etenemiseen.

Haastattelun epäonnistumiseen voi vaikuttaa useampi seikka. Esimerkiksi haastateltavan hankaluus, oma väsymys tai tilapäinen motivaation puute ovat tällaisia asioita. Myös huono haastattelupaikan valinta tai esimerkiksi haastattelupaikan hälyisyys saattavat vaikuttaa haastattelun epäonnistumiseen. (Hirsjärvi 2000, 124.) Aloittelijoiden tekemiä yleisimpiä virheitä ovat teemaluettelon liian kirjaimellinen noudattaminen ja kysymysten riittämätön hallinta, johdattelevuus, epäsovivasta kysymyksestä aloittaminen sekä liian nopea eteneminen kysymyksissä. Aloitteleva haastattelija saattaa myös liiaksi keskittyä vain kysymysten esittämiseen, jolloin haastateltavan kuuntelu jää vähemmälle. Mikäli haastattelun aihe on liian arkaluontoinen, saattaa se lamaanuttaa haastateltavan aiheuttaen haastattelun epäonnistumisen. Joillekin haastateltaville saattaa myös olla ylitsepääsemätöntä hyväksyä nauhurin läsnäolo. Tärkeää olisi että haastateltava vastaisi kuuluvalla äänellä mahdollisimman tarkasti kysytyyn kysymykseen. (Hirsjärvi 2000, 125 – 127.) Ensimmäisessä haastattelussa haastattelija huomasi itsessään muutamia aloittelijan tyypillisiä virheitä. Haastattelussa esille nousi lähinnä teemaluettelon käyttäminen liian kirjaimellisesti sekä hieman liian nopea eteneminen. Selittävinä tekijöinä näihin olivat alkujännitys sekä tilanteen uutuus. Alkujännitys kuitenkin kaikkosi pian eikä toisessa haastattelussa enää vastaavaa ollut huomattavissa. Nauhurit eivät haitanneet haastattelujen kulkua.

6.4 Sisällönanalyysi

Kvalitatiivisen aineiston analysoinnin ensimmäinen vaihe on usein litterointi, jolla tarkoitetaan haastattelunauhojen materiaalin kirjoittamista tekstiksi. Useimmiten aineisto kirjoitetaan sanasta sanaan. Haastattelujen purkamiseen kuluva aika riippuu paljolti haastattelun kestosta. Yleisesti voidaan kuitenkin sanoa, että tunnin mittaisen haastattelun litterointiin menee noin kolme tuntia. Aineisto olisi myös hyvä litteroida mahdollisimman pian haastattelun jälkeen. (Kankkunen 2009, 132.) Haastattelujen valmistuttua aineistot litteroitiin nauhurilta kirjoitetuksi tekstiksi sanasta sanaan heti haastattelujen jälkeen samana päivänä. Haastattelujen purkamiseen kului aikaa tunnista lähes kolmeen tuntiin.

Kerätty tutkimusaineisto analysoitiin käyttäen sisällönanalyysiä analyysimenetelmänä. Sisällönanalyysillä tarkoitetaan kerätyn aineiston kuvaamista sanallisesti. Opinnäyte-

työssämme käytämme teorialähtöistä sisällönanalyysiä, jonka lähestymistapa on deduktiivinen. Aineiston analyysi perustuu aiempiin teorioihin tai käsitejärjestelmään. (Tuomi 2009, 103, 113.) Deduktiivisessa sisällönanalyysissä aineistoa voidaan analysoida käyttäen valmista viitekehystä. Analyysiä voi ohjata esim. käsitekartta, teema tai aikaisempaan tietoon perustuva malli. Deduktiivisessa sisällönanalyysissä tehdään analyysirunko, johon etsitään aineistosta sisällöllisesti sopivia asioita. Analyysirunko voi olla väljä tai strukturoitu. (Kyngäs 1999, 7 – 9.) Tässä tutkimuksessa analyysirunko perustuu Erik H. Eriksonin ja Robert J. Havighurstin kehitysteorioiden pohjalta tehtyyn teemahaastattelurunkoon ja teemoihin.

Tutkijan on hyvä kehittää itselleen sopivia apuvälineitä analyysin tekoa varten. Apuvälineitä voivat olla esim. listat tai matriisit, joihin voi kerätä tietoa aineistosta. Apuvälineenä voi myös käyttää ”leikkaa ja limaa” -tyyliä. Siinä ryhmitellään pelkistetyt ilmaisut omiksi ryhmikseen. Sisällönanalyysillä voidaan analysoida aineistoa objektiivisesti ja systemaattisesti. Analyysillä pyritään kuvaamaan tutkittavaa ilmiötä yleisessä ja tiivistetyssä muodossa. Sisällönanalyysin lopputuotoksessa kuvataan mm. kategorioiden, mallien ja käsitteiden avulla tutkittavaa ilmiötä. (Kyngäs 1999, 4 – 5, 10.) Tässä tutkimuksessa tutkittu ilmiö on tiivistetty liitteinä oleviksi analyysirungoiksi, joista on helppo seurata analysoinnin kulkua ja lopulta sieltä muodostuneita alakategorioita.

Sisällönanalyysin ensimmäisessä vaiheessa tulee määrittää analyysiyksikkö. Tutkimustehtävät ja aineiston laatu ohjaavat analyysiyksikön määrittämistä. Analyysiyksikkö voi olla esim. jokin sana, lause, sivujen määrä tai yksi kirjain. Kun analyysiyksikkö on valittu, tulee lukea aineisto monta kertaa läpi. Aineiston lukemisen tarkoituksena on luoda pohja analyysille. (Kyngäs 1999, 5.) Deduktiivista sisällönanalyysia käytetään silloin, kun halutaan testata vanhaa tietoa uudessa kontekstissa (Kyngäs 1999, 7 – 9). Tässä työssä analyysiyksikkönä toimivat lauseet. Opinnäytetyön yhtenä tehtävänä on tarkastella Havighurstin ja Eriksonin teorioiden toteutumista nykypäivänä.

Tutkimuksen tuloksien esittämisessä tulee raportoida analyysissä tehty käsitejärjestelmä, malli, kategoriat tai käsitekartta. Kategorioiden sisällöt tulee myös kuvata tuloksia esitellessä. Kategorioiden sisällöt tulee kuvata pelkistettyjen ilmaisujen ja ala-

kategorioiden avulla. Tulosten esittämisen yhteydessä voidaan käyttää suoria lainauksia kuitenkin muistaen, että tutkittavaa ei pystytä tunnistamaan lainauksista. Suorat lainaukset tuovat luotettavuutta tutkimukseen. Suorien lainauksien avulla voidaan myös osoittaa se, miten kategoriat on muodostettu. Kategorioiden tulee muodostaa yhteys aineistoon. (Kyngäs 1999, 10.) Tässä tutkimuksessa analyysin pohjana ovat alkuperäisilmaukset, ja niitä käytettäessä on pidetty huolta siitä, että niistä ei voida tunnistaa haastateltavaa.

7 TUTKIMUSTULOKSET

Haastattelun tulokset esitetään tässä kappaleessa muodostuneiden alakategorioiden pohjalta. Tuloksissa vertaillaan asiantuntijoiden ja nuorten tuomia asioita toisiinsa. Tuloksia lukiessa on huomioitava myös se, että asiantuntijoiden tietous kohdistuu erityisesti Väylän asiakkaisiin. Sisällönanalyysirungot ovat liitteinä 6 ja 7.

7.1 Nuorten yhteinen ajatusmaailma ja kiinnostuksen kohteet

Nuorten haastatteluissa esille nousivat yhteinen ajanvietto ja sosiaaliset yhdistävät tekijät, kuten Playstation 3:n pelaaminen, lapset ja kirjojen lukeminen. Myös ystäväpiirin tapaaminen koettiin hyvin tärkeäksi ja ystäviä tavattiinkin vähintään kerran viikossa. Esille nousi myös yhteisistä kiinnostuksen kohteista keskustelu ja väittelemine. Eri mieltä oltiin esimerkiksi lehtiartikkeleista ja alkoholin käytöstä.

Asiantuntijahaastattelussa tuli ilmi ”hengailun” arvomaailma, jolla tarkoitettiin vapaa-ajan korostumista ammatin ja työn hankintaa tärkeämmäksi. Tässä myös ystäväpiirin mallin koettiin näkyvän selkeästi. Ajatus yhteiskunnan velvollisuudesta elättää oli myös osalla nuorista selkeästi nähtävissä haastateltavien mukaan. Haastattelussa tuli myös ilmi, että nuoret saattavat myös tottua toimeentulolla elämiseen, jolloin nuoret kokevat etteivät muuta tuloa tarvitsekaan. Asiantuntijoita haastatellessa esille nousi myös päihteiden mukana olo joissakin tapauksissa sekä rahan käytön hallinnan vaikeudet. Samaan ystäväpiiriin kuulumisesta saadaan usein vihjeitä nuorten käyttäytymisestä ja mielipiteistä. Asiantuntijat kuvasivat nuorten keskuudessa olevan havaittavissa tietynlaista passiivisuutta ja ajalehtimistä.

7.2 Ystävien sekä vanhempien vaikutus koulutukseen ja työn hakuun

Nuoria haastatellessa esille nousi mielipiteiden kysyminen kavereilta näkökulmien lisäämiseksi ja laajentamiseksi. Vanhempien mielipiteet koettiin tärkeämmiksi koulutuksen ja työn haun suhteen kuin ystävien. Koulutukseen ja työn hakuun liittyvien asioiden koettiin olevan vanhemmille merkityksellisempi asia kuin ystäville. Ystäviltä haettiin lähinnä kannustusta työn hakuun ja kouluttautumiseen liittyvissä asioissa.

Asiantuntijoiden haastattelussa taas esille nousi vanhempien ja ystävien mielipiteiden vaikuttavuus. Mielipiteiden perustana nähtiin olevan lähipiirin käsitykset ja mallit. Erityisesti kotona opitut mallit sekä arvomaailmat siirtyvät monesti vanhemmilta nuorille. Esimerkiksi sosiaalitoimiston asiakkuus nähtiin usein siirtyvän sukupolvelta toiselle. Nuorten mielipiteisiin on vaikeampi vaikuttaa, jos he kuuluvat kiinteään ystäväpiiriin. Toimintaa ohjaa usein se, mitä muut ystäväpiirin henkilöt tekevät, kun on kyse tällaisesta kiinteämmästä ryhmästä. Näissä ryhmissä nähdään myös ystävien vaikuttavan mielipiteisiin vanhempia enemmän. Asiantuntijat kokivat kiinteisiin ryhmiin kuulumattomien mielipiteisiin olevan helpompi vaikuttaa tiettyyn rajaan asti. Asiantuntijoiden haastattelussa nousi esille myös se, että nuorilla on usein vaikeuksia hahmottaa asiakokonaisuuksia. Tällaisissa tilanteissa asiantuntijat näkivät informaation sekä aktiivisen ohjauksen antamisen nousevan tärkeään rooliin. Asiantuntijat nostivat haastattelussa myös omakohtaisen kokemuksen työn teosta tärkeäksi, ettei tieto työn teosta pohjaa esimerkiksi vain kuultuun tietoon.

7.3 Itsenäistyminen ja vanhempien osallistuminen arkielämään

Vanhempien osallistumisesta ja nuorten itsenäistymisestä nousi samoja estäviä sekä edistäviä tekijöitä esille sekä nuoria että asiantuntijoita haastateltaessa. Nuoret kokivat vanhempien kiinteän läheisyyden ja liiallisen nuoren elämään puuttumisen estävän itsenäistymistä. Vanhempien luona asuminen vähensi itsenäisyyden kokemusta. Tämä tuli esille myös asiantuntijoiden haastattelussa. Itsenäistymistä edistävänä tekijänä taas tämän vastakohtana ilmeni omillaan asuminen, jolloin vanhemmat eivät enää juurikaan arkielämään tai päätöksiin vaikuttaneet. Asiantuntijoiden mukaan joskus voi tulla

esille tilanteita, jossa vanhemmilla ei ole voimavaroja tai osaamista, jotta he pystyisivät tukemaan nuorta.

7.4 Rahataloudesta huolehtiminen

Nuoret toivat esille menoista huolehtimisen osana itsenäisyyttä. Nuoret kokivat kyvyn laskujen maksamisesta itse olevan tärkeää. Tähän syynä esimerkiksi se, että ei tarvitse elää kenenkään ”siivellä”. Toimeentulotuen ei koettu olevan samanarvoista kuin omalla työllä ansaittu raha. Nuoret halusivat mieluummin olla töissä ja ansaita omaa rahaa. Nuoret kertoivat mallin rahan käytöstä tulevan vanhemmilta. Kaikki haastattelut olivat samaa mieltä pakollisten menojen olemisesta etusijalla rahan käyttöä suunniteltaessa. Syyt tähän kuitenkin olivat eriäviä. Syiksi nousivat perheen edun ajattelu ja velvollisuus menojen hoitamisesta.

Asiantuntijoiden mukaan nuorten keskuudesta on havaittavissa kolmea erilaista tyyppiä menojen hoitamisen suhteen. Heidän mukaansa osa hoitaa menot sääntillisesti ja tämän toisessa ääripäässä ovat he, jotka eivät huolehdi menoista ollenkaan. Nämä nuoret eivät välttämättä edes avaa laskujaan, vaan heittävät ne suoraan roskikseen. Näiden nuorten lisäksi on myös niitä, jotka huolehtivat laskuista satunnaisesti hyvin, mutta rahojen mennessä tiukalle, laskut jäävät toiselle sijalle. Asiantuntijoiden haastattelussa tuli ilmi, etteivät nuoret hae itse aktiivisesti apua tai ohjausta näihin asioihin. Henkilökunnan antama ohjaus koettiin myös tässä asiassa merkittäväksi. Nuoret häpeävät usein sitä, että he eivät kykene hoitamaan asioita itsenäisesti. Konkreettiset taidot, kuten laskujen maksaminen, eivät ole itsestäänselvyksiä nuorten keskuudessa, vaan taidot usein puuttuvat.

Asiantuntijoiden mukaan nuorilla kynnys lähteä hoitamaan asioita on korkea ja virastoihin meneminen koetaan usein hankalaksi. Nuoret toivat haastattelussa esille asioiden hoitamisen paikanpäälle menoa mieluummin puhelimitse tai tietokoneen kautta. Nuoret kokivat myös lomakkeiden täytön ajoittain hankalaksi. Rahan hakeminen virastoista koettiin myös melko nöyryyttäväksi.

Nuorten ja asiantuntijoiden näkemyksissä lainaamisesta oli yhteneväisyyksiä sekä eroavaisuuksia. Nuoret kokivat kavereilta ja vanhemmilta lainaamisen mieluisampana vaihtoehdona esimerkiksi pikavippeihin verrattuna. Myös isovanhemmilta lainaaminen tuotiin mahdollisuutena esille, sillä rahan tarvetta ei haluttu joutua perustelemaan vanhemmille. Vanhemmilta lainaamisen tietyissä tilanteissa koettiin vievän oma päätävältä rahan käytöstä. Yleisesti pikavippeihin suhtauduttiin kielteisesti. Tähän olivat syynä aikaisemmat huonot omat sekä lähipiirin kokemukset. Nuoret myös arvioivat pikavippien ottamiseen liittyviä riskejä. Rahan lainaamisen syinä nuoret toivat esille arkiset tarpeet, kuten ruoan oston ja pakollisten menojen hoitamisen.

Asiantuntijoiden mukaan kavereilta lainaaminen on yleistä. Usein lainaamisliike on myös edestakaista. Pikavippejä ja pikavippikierteitä on monilla, josta on seurannut monille luottotietojen menetys. Osa nuorista on tosin tästä tyytyväisiä, sillä he eivät edes pysty ottamaan enää pikavippejä. Haastattelussa nousi esille aktiivisempien henkilöiden olevan mahdollisesti tarkempia rahan lainaamisesta ja pikavipeistä kuin yleisesti passiivisemmat henkilöt. Lainaamisen syiksi asiantuntijat toivat esille esimerkiksi tilanteen, kun nuoret juhlivat ja rahat loppuvat. On myös tilanteita, joissa tuet eivät riitä kattamaan koko kuukauden arkisia menoja (esim. laskut), jolloin tarve lainaamiseen syntyy.

7.5 Kodista huolehtiminen ja parisuhteet

Haastateltavat nuoret kokivat kodista huolehtimisen parisuhteessa elävien yhteiseksi asiaksi. Sukupuolten välillä he eivät kuvanneet minkäänlaisia roolieroja vastuunottamisessa tai työssä käyntiin liittyen. Nuoret korostivat kotiin ja arkeen liittyvien asioiden hoitamisessa joustavuuden olevan tärkeää. Parisuhteen merkitys haastateltujen nuorten keskuudessa oli yksilöllistä.

Asiantuntijat näkivät jo nuorenakin solmitut avoliitot tiiviinä, ja kumppaniin tukeudutaan vahvasti. Nuorilla on usein arjenhallintavaikeuksia ja heiltä puuttuu arkeen liittyviä taitoja. Vaikeuksia voivat aiheuttaa esimerkiksi ruoan laitto sekä kodin puhtauteen liittyvät seikat.

7.6 Koulutus, ammattiin valmistuminen ja työn haku

Nuoret korostivat töiden saatavuuden ja työllistymisnäkökymien tärkeyttä. Esille nousi myös se, että ammatti, johon oli valmistuttu, ei vastannut odotuksia tai ollut mieluihin. Itseään kiinnostaviin koulutuksiin pääsy koettiin hankalaksi muun muassa korkeiden hakijamäärien vuoksi. Työn mieluisuus korostui nuorten keskuudessa. Myös oman alan löytäminen koettiin hyvin tärkeäksi, mutta osa oli myös sitä mieltä, että rahan ansaitseminen on työn mieluisuutta tärkeämpää. Ammattiin valmistuminen koettiin tärkeäksi, sillä töiden saannin nähtiin olevan vaikeampaa ilman ammattitutkintoa. Nuorten joukosta oli eroteltavissa kaksi erilaista tyyppiä koulutukseen hakeutumisen suhteen; aktiivinen ja passiivinen. Aktiivisemmat nuoret tekivät itse omia suunnitelmia ja hakeutuivat koulutukseen sekä työhön itsenäisesti. Passiivisemmat nuoret taas luottivat siihen, että muut auttavat heitä ja tekevät asioita heidän puolestaan. Nämä henkilöt tukeutuivat muiden tarjoamaan apuun voimakkaasti. Nuoret toivat haastattelussa esille toiveen lisätuesta, kannustuksesta ja mahdollisuudesta saada näitä organisaatiolta. Myös asiantuntijoiden haastattelussa nousi esille nuorilla olevat puutteelliset tiedot työstä ja esimerkiksi peruskoulussa tähän panostetaan heidän mukaansa liian vähän.

Asiantuntijoiden kokemuksen mukaan oman ammatin löytyminen korostuu nuorten keskuudessa. Tästä aiheesta keskusteltaessa palattiin jälleen oman ajan arvostamisen seikkoihin, jotka usein vaikuttavat siihen, ettei nuoret halua tehdä sellaisia asioita, jotka eivät heitä erityisesti kiinnosta. Esille nousi myös tavoitetason oleminen usein liian korkealla kykyresursseihin ja todellisuuteen verrattuna. Asiantuntijat kokivat aktiivisempien henkilöiden hakevan omatoimisestikin esimerkiksi harjoittelupaikkoja, kun taas passiivisemmat henkilöt eivät usein suurellakaan avun määrällä saa toimittua. Passiivisemmilla muu tekeminen menee usein työn hakuun liittyvien asioiden edelle, jolloin asiat eivät etene ollenkaan tai etenevät hyvin hitaasti. Asiantuntijoiden mukaan todellisuudessa töitä tai koulutusta haluavat tekevät myös sen eteen passiivisempia enemmän. Joskus jotkin nuoret ovat arkoja ottamaan kontaktia annettuihin työ- tai harjoittelupaikkoihin. Asiantuntijoiden mukaan tällaiset nuoret käyttävät mieluummin Internetiä yhteydenottoon. Nuorilla on myös usein puutteelliset tiedot työelämästä. Nuoret eivät välttämättä aina tiedä esimerkiksi vanhempien tai lähipiirinsä töistä. Asi-

antuntijoiden mukaan naisten ja miesten välisiä perinteisiä sukupuolieroja ei nouse esille työn ja koulutuksen haun suhteen.

7.7 Tulevaisuus

Haastatellut nuoret erosivat jonkin verran toisistaan keskusteltaessa tulevaisuudesta ja sen suunnitelmista. Aktiivisemmat nuoret halusivat itse vaikuttaa tulevaisuuteensa ja tehdä siihen liittyviä suunnitelmia. Passiivisemmat nuoret tuntuivat siirtävän vastuun tulevaisuudestaan organisaatiolle sekä tuntuivat odottavan valmiita ratkaisuja.

Asiantuntijoita haastateltaessa tuli ilmi, että passiivisemmat nuoret tuntuvat elävän tässä ja nyt, kun taas aktiivisemmat pystyvät paremmin ajattelemaan tulevaisuutta. Tämä näkyy asiantuntijoiden mukaan erityisesti kysyttäessä nuoren näkymää viiden vuoden kuluttua. Passiivisemmat nuoret eivät usein uskalla toivoa liikoja, sillä pettymystä pelätään liikaa.

7.8 Yhteisöllinen vaikuttaminen

Sekä nuoret että asiantuntijat toivat esille järjestöihin kuulumattomuuden. Haastatelluista nuorista kukaan ei kuulunut mihinkään järjestöön, mutta jokaisella oli jokin tiiviimpi ystäväpiiri, jonka kanssa oltiin usein tekemisissä. Asiantuntijoiden mukaan järjestöihin kuuluminen on hyvin harvinaista. Kuitenkin edellä mainittuihin epävirallisempiin ryhmiin kuten ystäväpiireihin nuoret kuuluvat usein. Asiantuntijoiden haastattelussa tuli myös esille, että yhteiskunnallinen aktiivisuus ei heidän asiakasryhmässään ole yleistä.

Nuorten haastatteluissa tuli esille yhteisöllisistä asioista ja niiden kiinnostavuudesta keskusteltaessa nuoret toivat esille aktiivisen lehtien ja sähköisen median seuraamisen. Nuoret ovat kiinnostuneita naistenlehdistä, koti- ja ulkomaiden uutisista. Asiantuntijoiden kokemuksen mukaan nuoret ovat usein kiinnostuneita itseään hyödyttävistä, kiinnostavista ja koskettavista asioista. Esimerkiksi toimeentulotuesta ja siihen tulevista muutoksista ollaan kiinnostuneita.

8 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tuloksissa tulee hyvin selkeästi esille nuorten oman vapaa-ajan arvostus, ystäväpiirin tärkeys sekä sieltä tulevat mallit. Nuoret pitävät tärkeämpinä vanhempien kuin ystävien mielipiteitä. Kiinteämpiin ystäväryhmiin kuuluvien nuorten ajatuksiin vaikuttaminen on vaikeampaa verrattuna tällaiseen kiinteämpään ryhmään kuulumattomaan nuoreen. Vanhempien luona asuvien nuorten on vaikeampi itsenäistyä ja oma kokemus itsenäisyydestä on vähäisempi. Nuoret haluaisivat hoitaa itse oman rahataloutensa ja kokivat, ettei tukina saatu raha ole ”omaa” rahaa. Rahan lainaamisen vanhemmilta ja ystävilta koettiin paremmaksi vaihtoehdoksi esimerkiksi pikavippien rinnalla. Nuoret eivät nähneet sukupuolijakaumaa kodista huolehtimisen suhteen. Asiantuntijat toivat esille osalla nuorilla olevat arjenhallintavaikkeudet. Haastatteluissa korostui oman alan löytämisen tärkeys. Nuoret jakautuivat työn ja koulutuksen haun aktiivisiin ja passiivisiin. Myös tulevaisuuden suhteen nuoret jakautuivat myös aktiivisiin ja passiivisiin; osa halusi itse vaikuttaa tulevaisuuteensa, kun taas toinen puoli tuntui odottavan valmiita vastauksia. Järjestöjä tärkeämmäksi tekijäksi nuorten elämässä nousivat ystäväpiirit. Osa nuorista ei koe saavansa organisaatioilta riittävästi tukea.

9 POHDINTA

Tutkimustuloksissa ja aiemmissä tutkimuksissa on nähtävissä yhteisiä piirteitä nuorten työn ja koulutuksen hakuun liittyen. Keskeisimmäksi seikaksi tässä tutkimuksessa nousi nuorten jakautuminen aktiivisempiin ja passiivisempiin henkilöihin. Tämä jakauma oli nähtävissä verrattaessa kahta kohderyhmää toisiinsa. Väylän asiakkaat pysyttiin näkemään passiivisempina vertailuryhmään verrattuna tähän tutkittuun asiaan liittyen. Sosiaalitoimiston ja Väylän asiakkaiden välinen kontrasti näkyi hyvin selkeästi koulutuksen ja työn haun suhteen.

Nuorten keskuudessa erilaiset sosiaaliset ryhmät ja niihin kuuluminen nousi hyvin tärkeäksi. Nuorille samanhenkiseen ryhmään kuuluminen on hyvin tärkeää. Hyvin tiiviiseen ryhmään kuuluminen vaikuttaa usein päätöksen tekoon laajalti, jolloin nuorten kanssa työskentelevien on vaikeampaa ohjata ja auttaa nuorta. Tiiviimmät ryhmät voidaan nähdä myös hyötynä näiden nuorten ohjaamisessa. Tällaisia tiiviitä ryhmiä voi-

daan ohjata esimerkiksi ryhmänä, jolloin päästään vaikuttamaan koko ryhmään. Myös Erikson ja Havighurst tuovat teorioissaan näitä asioita esille. Eriksonin mukaan ystäväpiiriin ylisamaistuminen estää nuoren itsenäistymistä. (Erikson 1982, 250). Kuitenkin Havighurstin mukaan yhtenä nuoren tehtävistä on perheen ulkopuolisen ryhmän löytäminen (Havighurst 1982, 90 – 93). Ystäväpiiriin kuulumisen tärkeys nousi myös esille Virtasen tutkimuksessa, jossa havaittiin työttömien nuorien panostavan työssä käyviin tai opiskeleviin nuoriin verrattuna enemmän sosiaaliseen kanssakäymiseen (Virtanen 2004, 47 – 48).

Nuoret antavat arvoa vanhempien mielipiteille koulutukseen ja työn hakuun liittyen. Tiiviissä ryhmässä kuitenkin ryhmän vaikutus näyttäytyy suuressa roolissa. Tässä tutkimuksessa tuli esille, että lähipiirin mallit ja arvomaailmat vaikuttavat nuoren valintoihin. Nuoren lähipiirin ollessa näin merkittävässä roolissa on hyvä huomioida myös lähipiiriin liittyviä asioita ja nähdä nuori osana omaa sosiaalista ympäristöä. Myös Aapolan ja Ketokiven tutkimuksessa (2005, 59 – 60) havaittiin vanhempien koulutustason periytyvän jossain määrin. Aution ja Pajun tutkimuksen (2005, 19) mukaan vanhemmat auttavat nuorta esimerkiksi antamalla rahaa, ostamalla ruokaa ja auttamalla asumiskuluissa. Tässä tutkimuksessa tuli kuitenkin esille, että kohderyhmään kuuluvien vanhemmilta saattaa usein puuttua taidot auttaa nuorta tai heillä ei ole siihen voimavaroja, jolloin jo edellä mainittu lähipiirin huomioiminen hyödyttäisi myös nuorta saavuttamaan tavoitteensa.

Lehto-Mäkelän tutkimuksessa (2008, 45) nuoren koulutuksen keskeyttämiseen liittyen löydettiin joitakin syitä, jotka vaikuttivat nuoren keskeyttämisspätökseen. Tutkimuksessa nousi esille esimerkiksi alan kiinnostumattomuus. Tässä tutkimuksessa löydettiin samankaltaisuuksia nuorten työllistymiseen liittyen. Nuoret kokivat ammatin, johon olivat valmistuneet itselleen sopimattomaksi. Myös Myllyniemen tutkimuksessa (2008, 25) tärkeämmäksi syiksi nousivat nuorten keskuudessa esimerkiksi sisällöltään kiinnostavan työn saaminen. Tässä tutkimuksessa osa nuorista koki, etteivät saa riittävästi apua organisaatioilta koulutukseen ja työn hakuun. Myös asiantuntijat toivat esille puutoksen esimerkiksi peruskouluissa annettavassa opintojen ohjauksessa.

Tässä tutkimuksessa nousi myös voimakkaasti esille oman alan löytämisellä olevan suuri merkitys. Alussa mainittu aktiivisuus ja passiivisuus näkyivät erityisesti ammatin valintaan, koulutukseen ja työn hakuun liittyvissä asioissa. Aktiivisuudella tarkoitettiin siis sitä, että henkilö toimi ja suunnitteli itse tulevaisuutensa koulutukseen ja työn hakuun liittyen, kun taas passiivisemmat henkilöt odottivat enemmän valmiita vastauksia ja jonkun muun tekemän suunnitelmia heidän puolelta. Tämä hankaloittaa näiden nuorten kanssa työskentelevien keskuudessa, sillä aiheuttaako jo valmiiksi passiivisen nuoren ”liiallinen” tukeminen niin sanotun oravanpyörän? Tärkeää on auttaa nuorta löytämään omat työntekoon ja kouluttautumiseen liittyvät motiivit. Miksi tämä on minulle tärkeää? Juuri motivaation merkitys näissä asioissa nousi esille myös Myllyniemen tutkimuksessa (2008, 26 – 27).

Rajalan tutkimuksessa saatiin selville, että nuoret kokevat työttömyytensä johtuvan esimerkiksi työkokemuksen puutteesta (Rajala 1995, 51). Tämä tekijä nousi myös esille tässä tutkimuksessa siten, että nuorilta nähtiin puuttuvan usein oma kokemus siitä, millaista työnteko on. Nuorten käsitykset perustuvat usein enemmän kuultuun kuin omakohtaiseen tietoon. Tässä korostuu totuudenmukaisen tiedon antamisen tärkeys ja se, että rohkaistaan kokeilemaan itse asioita. Lähteenmaan tutkimuksen mukaan nuoret näkevät työ- ja elinkeinotoimistossa vierailun pakoksi ja sen henkilökunnan painostavan heitä (Lähteenmaa 2010, 60). Tämä nousi myös selkeästi esille tässä tutkimuksessa. Nuoret kokevat usein virastoissa asioimisen hankalaksi, ja kynnys lähteä niihin on melko korkea. Jos virastoissa asioiminen on nuorille hankalaa, niin nykypäivänä monet palvelut ovat myös saatavana Internetistä ja nuoria voidaan kannustaa niiden käyttöön. Myös erilaisten virastojen henkilökunnan ammatillisen toiminnan merkitys korostuu.

Tässä tutkimuksessa tuli esille, että nuoret lainaavat rahaa mieluiten vanhemmilta tai ystäviltä ja yleinen suhtautuminen pikavippeihin oli negatiivinen. Negatiivinen suhtautuminen pohjautui omiin ja tuttavien aiempiin kokemuksiin. Omista ja muiden virheistä oli otettu oppia, joka osoittaa nuorten kykyä arvioida asioita. Erityisesti passiivisimmilla henkilöillä on usein loivempi näkökulma sekä pikavippeihin ja lainaamiseen yleensä. Nuoret saattavat myös kokea velkansa niin suuriksi, ettei työnteko kannata. Myös Alatalon ja Paanasen tutkimuksessa (2007, 81 – 83) velkaisuus nousi esille

työllistymistä estäväksi tekijäksi. Nuoret tarvitsevat siis paljon tukea talouden tasapainon ylläpitoon, joka tuli myös esille tässä tutkimuksessa. Nuoret eivät usein itse pyydä apua talouteen liittyviin asioihin ja häpeävät, etteivät pysty hoitamaan asioita itsenäisesti.

Havighurstin mukaan (1982, 89 – 90) fyysinen kodinhoito on monelle nuorelle vaikeaa. Arjenhallintavaikeudet nousivat myös tässä tutkimuksessa esille, eli nuorilta saatava puuttua konkreettisia arjen taitoja. Esimerkiksi kodin puhtaanapito ja ruoan laitto voivat olla nuorille vaikeaa. Näihin liittyvien neuvojen ja konkreettisen avun tarjoaminen ovat hyödyllisiä apuvälineitä nuorten kanssa työskennellessä.

Tämän työn merkitys sairaanhoitajan ammatillisen osaamisen näkökulmasta on merkittävä. Opinnäytetyön tekeminen aloitushetkellä itselle tuntemattomammasta aiheesta on auttanut meitä laajentamaan näkemystämme omaa ammattiryhmäämme laajemmalle, esimerkiksi sosiaalipalvelujen toiminta on hahmottunut. Työn tekeminen on myös nostanut esille ammatissamme vaadittavan moniammatillisuuden. Vaikka työn aihe ei liity suoraan sairaanhoidollisiin asioihin, antaa työ kuitenkin arvokasta tietoa yhdestä asiakasryhmästä. Työ muistuttaa meitä tulevina sairaanhoitajina huomioimaan asiakkaamme kokonaisuutena, johon kuuluvat esimerkiksi erilaiset sosiaaliset ja taloudelliset tekijät.

Jatkossa tähän aiheeseen liittyen olisi hyvä tutkia tekijöitä, jotka vaikuttavat nuoren aktiivisuuteen tai passiivisuuteen elämässä. Kiinnostavaa olisi myös saada tietoa siitä, mitkä tekijät edistävät tai estävät nuoren omaan elämään vaikuttamista. Näitä tekijöitä tutkittaessa saataisiin lisää arvokasta tietoa nuorten tukemiseen.

10 TUTKIMUKSEN LUOTETTAVUUS

Laadullista tutkimusta tehdessä tutkimuksen luotettavuutta pohdittaessa tulee aina miettiä tutkimuksen validiteettia ja reliabiliteettia. Näillä tarkoitetaan sitä, että tutkimuksessa on tutkittu sitä, mitä on suunniteltukin ja tutkimustulokset ovat toistettavissa. (Tuomi 2009, 136.) Tässä työssä on alusta lähtien pidetty huolta siitä, että tietoa saadaan siitä, mikä on tutkimuksen alussa asetettu tavoitteeksi. Tämä on vaatinut tut-

kijoilta ajoittain joustavuutta esimerkiksi tavoitteiden muovaamisvaiheessa. Tämän jälkeen tutkijoiden on täytynyt aktiivisesti huolehtia siitä, että aiheessa pysytään.

Vaikka tämän työn aineisto koostuu kolmesta kohderyhmään kuuluvasta henkilöstä, haastateltavat olivat kuitenkin hyviä tiedon antajia. Kohderyhmä on valittu siksi, että juuri heistä haluttiin tietoa. Luotettavuutta haluttiin lisätä ja laajentaa näkökulmaa haastattelemalla asiantuntijoita, joilla on laaja kokemus Väylän asiakkaista. Näin saatiin kattavampi yleiskuva tästä kohderyhmästä. Matalaan osallistujamäärään on saattanut vaikuttaa esimerkiksi aiheen henkilökohtaisuus ja arkuus. Myös tutkimustuloksissa esille tullut passiivisuus nuorten keskuudessa on saattanut vaikuttaa asiaan. Nuoret saattoivat ajatella aiheeseen liittyvien teemojen olevan hankalia. Nämä samat tekijät tulivat myös asiantuntijoilta kysyttäessä osallistujamäärään vaikuttavista tekijöistä.

Luotettavuuden kriteereinä ovat uskottavuus, vahvistettavuus ja siirrettävyys. Uskotavuudella tarkoitetaan sitä, että ovatko tutkijan käsitteet ja tutkittavien käsitteet aiheesta vastaavia (Tuomi 2006, 136 – 137). Haastatteluissa käytettiin haastateltaville ymmärrettävää kieltä ja teemojen sisällä esitetyt kysymykset tehtiin selkeiksi. Tutkimusta lukevan täytyy myös pystyä hahmottamaan ja ymmärtämään, kuinka analyysi on tehty ja mitkä ovat tutkimuksen vahvuudet ja rajoitukset. Tämän vuoksi tutkijan on kuvattava erittäin seikkaperäisesti kuinka analyysi on toteutettu. Analyysia tehdessä olisi erittäin hyödyllistä käyttää erilaisia taulukoita, joissa analyysin eteneminen on kuvattu alkuperäisilmaisusta lähtien. Uskottavuus näkyy myös siinä, kuinka hyvin tutkijan muodostamat kategoriat kattavat luodun aineiston. (Kankkunen 2009, 160.) Tässä työssä juuri analyysin toteutukseen ja sen havainnollistamiseen on kiinnitetty erityistä huomiota. Liitteissä 6 ja 7 haluttiin havainnollistaa analyysin kulkua juuri edellä kuvattujen tekijöiden vuoksi. Analyysissä edettiin alkuperäisilmaisista pelkistettyjen ilmauksien kautta alakategorioiden muodostukseen.

Vahvistettavuudella taas tarkoitetaan sitä, että tulokset ja sovellettavuus pystytään todentamaan erilaisin tekniikoin (Tuomi 2006, 136 – 137). Tämän työn vahvistettavuuteen on kiinnitetty huomiota työn alusta lähtien. Sisällysluetteloa ja sen tarkastelua säännöllisin väliajoin käytettiin välineenä tutkimuksen johdonmukaisen etenemisen

esille tuonnissa. Tämän tutkimuksen aineiston keruu ja analyysi on avattu seikkaperäisesti, joten tulosten vahvistettavuus on mahdollista.

Luotettavuutta voidaan pohtia siirrettävyyden kautta, jolla tarkoitetaan samojen tutkimustulosten siirrettävyyttä myös johonkin muuhun ulkopuoliseen vastaavaan kontekstiin (Tuomi 2006, 136 – 137). Tämän tutkimuksen tulokset voidaan siirtää myös muualle Suomeen, sillä tulokset ovat samansuuntaisia muiden tutkimusten kanssa. Tutkijan tulee tutkimusta tehdessään huolehtia tarkasta tutkimuskontekstin kuvauksesta, osallistujien valinnasta ja taustojen selvittämisestä. Myös aineiston keruu ja analyysi tulee olla kuvattuna seikkaperäisesti. (Kankkunen 2009, 160.) Tutkimuskontekstista, osallistujien valinnasta sekä taustojen selvityksestä on tässä tutkimuksessa kerrottu kohderyhmän kuvauksen ja haastattelujen toteutuksen yhteydessä.

11 TUTKIMUKSEN EETTISYYS

Tutkimuksen aihe kohdistuu heikompiosasten tilanteiden parantamiseen. Näin ollen tutkimus on kohdejoukolle hyvä, sillä heille suunnattuja palveluja voidaan jatkossa tämän tutkimuksen avulla kehittää. Näiden kahden tekijän perusteella tutkimuksen aihe on eettisesti hyväksyttävä.

Tutkimuksen eettisyyttä pohdittaessa tulee kiinnittää huomiota tutkimuksen suunnitteluun ja läpiviintiin. Suunnittelussa ja tutkimuksen läpiviennissä tulee kartoittaa vaikeuksia, joihin tutkijat voivat törmätä tutkimusta tehdessään. Tutkimukseen liittyviä vaikeuksia voivat olla esimerkiksi tutkimusmenetelmän muuttuminen tai kysymysasettelun muuttuminen. Tutkimuksen kohdejoukkoa tulee myös informoida tutkimukseen liittyvistä muutoksista, jos esimerkiksi tutkimuksessa kartoitetaan muita asioita kuin oli sovittu. Ennen tutkimuksen aloittamista tulee miettiä, mitä tutkimusmateriaalille pitää tehdä tutkimuksen loputtua. (Mäkinen 2006, 80 – 81.) Haastatteluilla saatu aineisto (nauhoitteet, litteroidut tekstit sekä esitiedot haastatelluista) hävitettiin tutkimuksen loputtua ja tästä on myös informoitu haastateltavia saatekirjeessä. Materiaalin hävittämisestä mainittiin haastateltaville myös haastattelun alussa.

Tutkimuksessa tulee miettiä eroavaisuuksia tutkimuskontekstissa. Esimerkiksi eroavaisuuksia voi tulla tutkimuskohteen kulttuurin, sukupuolen, etnisyyden ja uskonnon suhteen. Kulttuurin suhteen tutkijan tulee ymmärtää tutkittavien erilaiset tavat katsoa maailmaa. Tutkittavien erilaiset kulttuuritaustat voivat vaikuttaa siihen, miten he suhtautuvat tutkimusaineiston hankkimiseen sekä miten he ymmärtävät tutkimuskysymykset. (Mäkinen 2006, 103 – 107.) Tässä tutkimuksessa haastattelija edusti samaa ikäluokkaa haastateltavien kanssa, joten haastattelijan ja haastateltavan tapa katsoa maailmaa oli samankaltainen. Tutkijan on hyvä pitää mielessä, että sosiaalinen maailma on melkein täysin määrittynyt sukupuolijaottelun mukaan. Tutkittavat vastaavat usein kysymyksiin siten, että he edustavat omaa sukupuoliryhmäänsä. Kaikkien tutkimukseen osallistuvien tulee myös ymmärtää, mitä tutkimuksessa tutkitaan. (Mäkinen 2006, 103 – 107.) Tässä tutkimuksessa tutkimukseen osallistuvien ymmärrys tutkittavasta aiheesta varmistettiin jo saatekirjeessä. Saatekirjeessä liitteessä 2 oli kuvattu hyvin tarkasti, mistä tällä tutkimuksella halutaan saada tietoa.

Tutkimuksessa tulee huomioida tutkittavien yksityisyys ja tutkimusaineiston käytön rajoitukset. Tutkittavat voivat olla anonyymejä tutkimuksessa heidän niin halutessaan. Tutkittavien anonymiteetti antaa tutkijalle vapauksia, esimerkiksi tutkijan on helpompi käsitellä arkoja aiheita. Tutkittavat saattavat myös rohkeammin puhua asioistaan, kun he tietävät, että heitä ei voi tunnistaa tutkimuksesta. Tutkittaville tulee myös kertoa, että heidän kertomiaan asioita ei kerrota muille. (Mäkinen 2006, 114 – 120.) Tässä tutkimuksessa anonymiteetistä on mainittu sekä saatekirjeessä että haastattelujen alussa. Haastateltavat tuntuivat pystyvän myös rohkeammin puhumaan tällaisesta arasta aiheesta, kun he pystyvät olemaan varmoja anonyymiydestään. Tutkijan olisi hyvä saada mahdollisimman todellisuutta vastaavaa tietoa tutkimuskohteesta. Saadakseen todellisuutta vastaavaa tietoa, tulee tutkijan minimoida tutkimusympäristölle aiheutuvat haitat. Tutkijan tulee esimerkiksi miettiä, miten hän säilyttää tutkimusaineiston. (Mäkinen 2006, 114 – 120.) Jokainen haastattelu litteroitiin samana päivänä heti haastattelujen jälkeen. Nauhoitteet poistettiin nauhurilta heti litteroinnin valmistuttua. Litteroituja tekstejä säilytettiin koulun tietokoneella toisen tätä työtä tekevän kansiossa. Tähän kansioon pääsi käsiksi vain kirjautumalla tietokoneelle kyseisen henkilön tunnuksilla. Litteroidut tekstit poistettiin myös tästä kansioista työn valmistuttua.

Tutkimuksessa tulee myös kiinnittää huomiota tutkimuksen raportointiin ja tutkimuksen tulokset tulee julkaista (Mäkinen 2006, 121). Tämän työn tulokset julkaistiin päätöseminaarissa, joka pidettiin 18.10.2011 Kymenlaakson ammattikorkeakoulun terveysalan kampuksella. Tämän tutkimuksen tulokset ovat raportoitu niin, että tutkittavien eheys säilyy ja tutkittavat ovat tuotu esille arvostavasti. Tutkimusta tehdessä tulee miettiä lähdekritiikkiä ja oikeellista tapaa lainata. Lähdekritiikkiä tehdessään tulee kiinnittää huomiota lähteen aitouteen, riippumattomuuteen, alkuperäisyyteen ja puolueettomuuteen. Tutkijan tulee olla varma, että käyttämänsä lähde on aito. Tutkijan tulee myös olla varma, ettei lähteen tiedon esittäjällä ole vaikutussuhdetta muihin. Tutkijan tulisikin suosia primaarilähteitä. Primaarilähteet ovat aidompia ja alkuperäisempiä. Lähteen puolueettomuutta katsottaessa tulee kiinnittää huomiota henkilökohtaisten, taloudellisten, poliittisten tai muiden asioiden vaikutusta lähteeseen. Tutkijan tulee viitata asianmukaisesti lähteisiin ja kirjata sitaatit asianmukaisesti. (Mäkinen 2006, 128 - 131.) Tässä työssä on kiinnitetty erityistä huomiota juuri lähteiden laatuun asiantuntijuuden säilyttämisen sekä uskottavuuden vuoksi. Jokaisen lähteen luotettavuutta arvioitiin ennen sen käyttöä. Huomiota kiinnitettiin myös lähteiden oikeaoppiseen kirjaamiseen alusta lähtien.

Laadullista tutkimusta tehdessä tulee myös kiinnittää erityistä huomiota tutkimuksella tuotettavan tiedon merkitykseen ja sen arviointiin (Kylmä 2007, 144). Opinnäytetyössämme tätä seikkaa tukee se, että opinnäytetyömme on hyödynnettävissä työvoimapaalvelujen kehittämiseksi. Työn hyödynnettävyyttä sekä merkitystä sairaanhoitajuuden kannalta on tässä työssä myös arvioitu erikseen pohdinnan yhteydessä. Myös tutkimuksen sensitiivisyyteen tulee kiinnittää huomiota kun mietitään tutkimusaiheen eettistä oikeutusta. Esimerkiksi haastateltavien sosioekonomiseen asemaan tulee kiinnittää huomiota. Haastattelutilanteessa tutkimuseettiset periaatteet edellyttävät kiinnittävän erityishuomiota juuri näihin sensitiivisiin tutkimukseen osallistujiin. Sensitiiviseksi tutkimusteemoiksi määritellään dramaattiset elämän muutosvaiheet, vaikeat elämäntilanteet sekä myös arkipäiväiset tilanteet. (Kylmä 2007, 144 – 145.) Opinnäytetyömme käsitteli erittäin arkaa ja henkilökohtaista aihetta ja haastattelemamme henkilöt olivat aiheen suhteen haavoittuvaisia. Huomioimme sensitiivisyyden haastatte- luissa jo teemoihin liittyviä kysymyksiä suunnitellessa, jotta ne olisivat neutraaleja ei-

vätkä loukkaisi haastateltavia. Haastatteluissa haastattelija huomioi käyttäytymisensä vaikutuksen luottavaisen tunnelman luomiseen.

Eettisyyteen vaikuttaa se, että haastattelu on toteutettu turvallisessa ja luottamuksellisessa tilanteessa (Kylmä 2007, 148 – 149, 151). Haastattelut toteutettiin kunnioittaen haastateltavan toiveita haastattelupaikan suhteen joko heidän kotona, rauhallisessa kahvilassa tai Väylän tiloissa. Käytetystä haastattelupaikasta riippumatta haastattelutilanne oli rauhallinen eikä häiriötekijöitä ollut. Tutkijan tulee myös turvata haastateltavan asema toiminnan eettisyyden turvaamiseksi. Tällöin tulee laatia muun muassa asiallinen tiedote sekä allekirjoitettava suostumuslomake haastateltavaa varten. Haastattelija ei saa missään vaiheessa käyttää tai esittää mitenkään johdattelevia tai manipuloivia kysymyksiä, vaan keskustelun tulisi edetä haastateltavan ehdoilla. (Kylmä 2007, 148 – 149, 151.) Haastattelija esitti neutraaleja kysymyksiä, joihin haastateltavalla oli mahdollisuus vastata vapaasti. Saatekirje ja suostumuslomake tehtiin asiallisella tyyllillä ja noudattaen näiden laatimiseen liittyviä ohjeita. Joissakin haastatteluista nousi esille haastattelijan vaikeus pitää teemoihin liittyvät kysymykset sekä jatkokysymykset johdattelemattomina, sillä näkemystensä perusteleminen oli osalle vaikeaa. Tässä tilanteessa haastattelijan oli tyydyttävä suppeampiin vastauksiin johdattelevuuden ehkäisemiseksi.

Tutkimusaineistoa analysoidessa tulee kiinnittää erityishuomiota haastateltujen ihmisten suojeluun. Aineistossa ei tule esiintyä haastateltavien nimiä vaan nimet tulee korvata esimerkiksi numeroilla. Tutkimustuloksia raportoidessa on tutkimuksen tekijöiden noudatettava avoimuutta, rehellisyyttä ja tarkkuutta, kuitenkin muistaen samalla haastateltavien suojelu. Raportoinnissa tulee myös varmistaa, ettei haastateltava ole missään kohtaa tunnistettavissa esimerkiksi hänen lainauksistaan. (Kylmä 2007, 153 – 155.) Tämän tutkimuksen aineistossa ei ole missään kohtaa käytetty haastateltavien nimiä tai tekijöitä, joista he olisivat tunnistettavissa.

LÄHTEET

Aaltola, J. & Valli, R. 2007. Ikkunoita tutkimusmetodeihin: I: Metodien valinta ja aineiston keruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: PS-kustannus.

Aaltonen, M., Ojanen, T., Vihunen, R. & Vilén, M. 2003. Nuoren aika. Porvoo: WS Bookwell Oy.

Aapola, S. & Ketokivi K. 2005. Polkuja ja poikkeamia: Aikuisuutta etsimässä. Helsinki: Nuorisotutkimusseura. Tampere: Tampereen yliopistopaino.

Aatola, J. & Valli, R. 2001. Ikkunoita tutkimusmetodeihin. Metodien valinta ja aineistonkeruu: Virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: Gummerus.

Alatalo, J. & Paananen, M. 2007. Aktivointisuunnitelma tehty: Kokkolan pitkäaikais-työttömyys ja aktivointipolitiikka rekisteritietojen valossa. Jyväskylän yliopisto. Saatavissa:

https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/18341/URN_NBN_fi_jyu-200801161060.pdf?sequence=1[Viitattu 3.11.2010].

Autio, M. & Paju P. 2005. Kuluttava nuoruus. Helsinki: Yliopistopaino Oy.

Erikson, E.1982. Lapsuus ja yhteiskunta. Jyväskylä: Gummerus.

Havighurst, R. 1982. Developmental Tasks and Education. New York: Longman Inc.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2000. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2010. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.

Kankkunen, P. & Vehviläinen-Julkunen, K. 2009. Tutkimus hoitotieteessä. Helsinki: WSOYpro.

Kotkan – Haminan seudun työvoiman palvelukeskus Väylän esittely. 2010. Saatavissa: <http://www.vayla.net/esittely.htm> [Viitattu: 12.1.2011].

Kotkan – Haminan seudun työvoiman palvelukeskus Väylän palvelut. 2010.]. Saatavissa: <http://www.vayla.net/palvelut.htm> [Viitattu: 12.1.2011]

Kotkan – Haminan seudun työvoiman palvelukeskus Väylä. 2008. Toimintakertomus 2008.

Kylmä, J. & Juvakka, T. 2007. Laadullinen terveystutkimus. Helsinki: Edita.

Voi hyvin nuori! -hanke. 2010. Kymenlaakson ammattikorkeakoulun internetsivut. Saatavissa: <http://www.kyamk.fi/Projektit/Voi%20hyvin%20nuori!%20-hanke> [Viitattu 6.10.2011].

Kyngäs, H. & Vanhanen, L. 1999. Sisällönanalyysi. Hoitotiede Vol. 11, no 1.

Laki toimeentulotuesta 30.12.1997/1412.

Lähteenmaa, J. 2010. Nuoret työttömät ja taistelu toimijuudesta. Työvoimapolitiittinen aikakausikirja 2010/4. Saatavissa: <http://www.tem.fi/files/28609/Lahteenmaa.pdf> [Viitattu: 17.1.2011].

Melolinna, N. 2009. Kaakkois-Suomen aluekehityksen ja työmarkkinoiden katsaus. Elykeskuksen internetsivut. Saatavissa: <http://www.elykeskus.fi/fi/ELYkeskukset/KaakkoisSuomenELY/Ajankohtaista/Julkaisut/Documents/Tyomarkkinakatsaus%202009.pdf> [Viitattu 17.9.2010].

Mäkinen, O. 2006. Tutkimusetiikan ABC. Vaajakoski: Tammi.

Myllyniemi, S. 2008. Mitä kuuluu? Nuorisobarometri. Nuorisotutkimusverkosto/ Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 88. Nuorisoasiain neuvottelukunta, julkaisuja 39. Helsinki: Yliopistopaino Oy. Saatavissa:

http://80.248.162.139/OPM/Nuoriso/nuorisoasiain_neuvottelukunta/julkaisut/barometrit/liitteet/Nuorisobarometri2008.pdf [Viitattu: 17.1.2011].

Myllyniemi, S. 2009. Taidekohtia. Nuorisobarometri. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 97. Nuorisoasian neuvottelukunta, julkaisuja 41. Helsinki: Yliopistopaino Oy. Saatavissa:
http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Nuoriso/nuorisoasiain_neuvottelukunta/julkaisut/barometrit/liitteet/Nuorisobarometri_2009.pdf [Viitattu 14.12.2010].

Rajala, A. 1996. Pitkäaikaistyötön nuori yhteiskunnan syrjäytymismekanismien kannalta: systeeminen näkökulma syrjäytymiseen: Paikallistutkimus Puolangalta. Tampereen yliopisto.

Sosiaalihuoltolaki 17.9.1982/710.

Toimeentulotuki: opas toimeentulotukilain soveltajille. 2007. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön internetsivut. Saatavissa:
<http://www.google.fi/url?sa=t&source=web&cd=1&ved=0CBcQFjAA&url=http%3A%2F%2Fpre20090115.stm.fi%2Fmd1176293474181%2Fpassthru.pdf&ei=YEV-TfSuA4bYsgbK24DyBw&usg=AFQjCNE78c4T0lxLwyx-bkA0cFoUSucVaA> [Viitattu: 14.3.2011].

Sosiaalityöllä tuetaan yksilöä ja yhteisöä. 2010. . Sosiaali- ja terveysministeriön internetsivut. Saatavissa:
http://www.stm.fi/sosiaali_ja_terveyspalvelut/sosiaalipalvelut/sosiaalityo [Viitattu 13.12.2010].

Toimeentulotuki on tarveharkintaista. 2010. Sosiaali- ja terveysministeriön internetsivut. Saatavissa: http://www.stm.fi/toimeentulo/tuet_ja_etuudet/toimeentulotuki [Viitattu: 10.12.2010].

Toimeentulotuki 1.1.2011. lukien. 2010. Sosiaali- ja terveysministeriön internetsivut. Saatavissa: <http://www.stm.fi/tiedotteet/kuntainfot/kuntainfo/view/1544046#fi> [Viitattu: 10.1.2011].

Työttömyysaste aluehallintovirastojen (AVI) mukaan 2010/07 – 2009/07. 2010. Tilastokeskus. Saatavissa: http://www.stat.fi/til/tyti/2010/07/tyti_2010_07_2010-08-24_tau_017_fi.html [Viitattu 15.9.2010].

Työttömyysaste aluehallintovirastojen (AVI) mukaan 2010/07 – 2011/07. 2011. Tilastokeskus. Saatavissa: http://www.stat.fi/til/tyti/2011/07/tyti_2011_07_2011-08-23_tau_017_fi.html [Viitattu 24.8.2011].

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2006. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Jyväskylä: Tammi.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Jyväskylä: Tammi.

Työvoimapalvelut. 2009. Työ- ja elinkeinoministeriö. Saatavissa: <http://www.tem.fi/index.phtml?s=2305> [Viitattu 2.10.2010].

Viinamäki, L. & Saari, E. 2005. Polkuja soveltavaan yhteiskuntatieteelliseen tutkimukseen. Helsinki: Tammi.

Vilkko-Riihelä, A. & Laine, V. 2005. Kehityspsykologia. Mielen maailma. Helsinki: WSOY.

Virtanen, M. 2004. Päivä työttömänä: tutkimus nuorten työttömien ajankäytöstä. Turun yliopisto.

Liite 1. Tutkimustaulukko.

Tutkija(t), tutkimus ja julkaisuvuosi	Aineisto, menetelmät ja osallistujat	Keskeiset tulokset
Myllyniemi, S. 2009. Taidekohtia. Nuorisobarometri.	Kyselylomake. Kyselylomakkeen tekoon osallistui 1900 15 – 29 -vuotiasta nuorta. Kysely tehtiin myös vertaisryhmälle 50 – 55 -vuotiaille. Kyselyn tulokset esitetään graafisin kuvioin.	Noin joka viides nuori harrastaa esim. käsitöitä, instrumentin soittamista tai valokuvaamista. Tytöt olivat aktiivisempia harrastamaan luovia harrastuksia kuin pojat. Nuorista noin joka neljäs käyttää Internetiä vähintään kerran päivässä noin kaksi tuntia yhteensä.
Virtanen, M. 2004. Päivätyöttömänä: tutkimus nuorten työttömien ajankäytöstä. Turun yliopisto. Pro gradu.	Tutkimuksessa on tarkasteltu Tilastokeskuksen ajankäyttöaineistoja vuosien 1988 – 2000 väliltä. Kohdejoukkona ajankäyttöaineistossa ovat olleet kotitaloudet ja niiden kymmenen vuotta täyttäneet jäsenet. Aineistot kerätty haastatteluilla ja päiväkirjoilla, joita kohdehenkilöt täyttivät kahden vuorokauden ajan tarkkaa kirjanpitoa pitäen omasta ajankäytöstään.	Vapaa-aikaan liittyvistä toiminnoista eniten oli lisääntynyt television katselu ja vähentynyt taas lukeminen. Taloudellisten asioiden hoitamiseen käytettiin paljon vähemmän aikaa kuin aikaisemmin. Työttömät nuoret harrastivat enemmän liikuntaa sekä panostivat huomattavasti enemmän sosiaaliseen kanssakäymiseen kuin opiskelijat tai työssä käyvät. Tutkimuksen mukaan nuoret työttömät olivat passiivisempia kuin työttömät yleensä.
Rajala, A. 1995. Pitkäaikaistyötön nuori yhteiskunnan syrjäytymismekanismien kannalta; Systeminen näkökulma syrjäytymiseen, paikallistutkimus Puolangalta. Tampereen yliopisto. Pro gradu.	Haastateltiin viittä 17 – 25 -vuotiasta pitkäaikaistyötöntä nuorta teemahaastattelun keinoin.	Tutkimuksessa nousi esille koulutukseen hakeutumisen esteenä olevia seikkoja. Näitä ovat esimerkiksi velkaantumisen pelko ja epävarmuus koulutuksen jälkeisestä työnsaannista. Erityisesti haastateltujen naisten huolen aiheena olivat lapset ja lastenhoitoon liittyvät hankaludet. Esille nousi myös nuorten kokemus siitä, että heidän työttömyytensä sekä pitkäaikaistyöttömyys ovat seurausta työkokemuksen puutteesta, vähäisestä

		koulutuksesta ja työtarjonnan niukkuudesta kotiseudullaan.
Alatalo, J & Paananen, M. 2007. Aktivointisuunnitelma tehty: Kokkolan pitkäaikaistyöttömyys ja aktivointipolitiikka rekisteritietojen valossa. Jyväskylän yliopisto. Pro gradu.	Tarkasteltiin 366:ta pitkäaikaistyötöntä 25 -vuotiasta, jotka olivat työnhakijarekisteriin ja toimeentuloturvan asiakasrekisteriin.	Tutkimuksensa mukaan suurimmat esteet työllistymiselle ovat velkaisuus, pitkän ajan kuluminen edellisestä työsuhteesta avoimilla työmarkkinoilla ja ammattitaidottomuus.
Lehto-Mäkelä, S-K. 2008. Nuorten koulutuksesta syrjäytymisen syyt - kvalitatiivinen tutkimus raumalaisnuorten kokemuksista. Turun yliopisto. Pro gradu.	Haastateltiin teemahaastattelun keinoin kymmentä 16 – 20 -vuotiasta koulutuksensa kesken jättänyttä nuorta.	Keskeisimmät syyt koulutuksen kesken jättämiseen olivat motivaation puute ja koulutuksen kiinnostamattomuus. Myös itselleen sopimattoman koulutusalan valitseminen oli merkittävä tekijä.

Liite 2. Saatekirje

9.3.2011

Hyvä nuori,

teemme opinnäytetyötä siitä, miten nuoren koulutukseen ja työllistymiseen liittyvät kehitystehtävät toteutuvat nuorten työttömien joukossa. Tarkoituksena on myös millaisia nuorten elämänpiiriin kuuluvia sosiaalisia, taloudellisia ja yhteiskunnallisia vaikutteita liittyy työttömän nuoren identiteetin syntymiseen ja itsenäistymiseen. Tutkimuksen avulla Väylän henkilökunta voi soveltaa saatuja tietoja nuorten työttömien ohjauspalvelujen kehittämiseen.

Haastattelut toteutetaan Väylän toimitiloissa Pikkuympyräkatu 3 B, 2. krs maaliskuuhuhtikuun aikana. Haastattelemme viittätoista 18 – 22 -vuotiasta nuorta. Haastattelu on keskustelunomainen tilanne, jossa Sinulla on mahdollisuus tuoda esille omia kokemuksia ja näkemyksiä. Haastattelutilanteessa paikalla on haastattelija ja haastateltava. Haastattelu tullaan nauhoittamaan keskustelun sujumuuden vuoksi. Kaikki aineistot käsitellään täysin luottamuksellisesti ja nauhat hävitetään tutkimuksen päättyessä. Haastateltavan henkilöllisyys ei tule ilmi missään vaiheessa tutkimusta.

Mikäli olet halukas osallistumaan haastatteluun, ole ystävällinen ja täytä suostumuslomake ja palauta suostumuslomake sille osoitettuun palautuslaatikkoon. Otamme yhteyttä puhelimitse antamaasi numeroon ja sovimme kanssasi parhaiten sopivan haastattelu ajankohdan.

Yhteistyöterveisin,

Heidi Anttila
Sairaanhoitaja-opiskelija
Kymenlaakson ammattikorkeakoulu
heidi.anttila@student.kyamk.fi

Salla Myyryläinen
Sairaanhoitaja-opiskelija
Kymenlaakson ammattikorkeakoulu
salla.myyrylainen@student.kyamk.fi

Ohjaajan yhteystiedot:
Marja-Leena Kauronen
Yliopettaja
Kymenlaakson ammattikorkeakoulu
marja-leena.kauronen@kyamk.fi

Liite 3. Suostumuslomake

SUOSTUMUS

Opinnäytetyö siitä, miten nuoren koulutukseen ja työllistymiseen liittyvät kehitystehtävät toteutuvat nuorten työttömien joukossa. Tutkitaan myös millaisia nuorten elämänpiiriin kuuluvia sosiaalisia, taloudellisia ja yhteiskunnallisia vaikutteita liittyy työttömän nuoren identiteetin syntymiseen ja itsenäistymiseen. Tutkijoina toimivat sairaanhoitajaopiskelijat Heidi Anttila ja Salla Myyryläinen Kymenlaakson ammattikorkeakoulun terveystalta.

Olen saanut tutkimusta koskevan tiedotteen ja ymmärrän sen tarkoituksen. Suostun osallistumaan tutkimukseen.

Paikka ja aika: _____

Allekirjoitus: _____

Puhelinnumero, josta olen tavoitettavissa: _____

Liite 4. Teemahaastattelurunko

ESITIEDOT

- Ikä
- Sukupuoli
- Parisuhdetilanne
- Missä / miten asuu
- Mahdollinen aikaisempi koulutus

1. IDENTITEETIN JA ROOLIEN HAJAANNUKSEN KRIISI

Minkälaisia yhteisiä kiinnostuksen kohteita teillä on ystäväpiirissä? Miten se näkyy toiminnassa tai elämäntyyliissä? Esim. ihailun kohteet, ajatusmaailma jne.

Poikkeaako mielipiteesi usein ystäväpiirisi mielipiteistä? Miten ja millaisissa asioissa?

Muuttuvatko mielipiteesi yllättäen, miten?

Vaikuttaako ystäväpiiri päätöksentekooosi esimerkiksi työnhaun tai koulutuksen suhteen? Jos vaikuttaa niin miten?

Jos/kun saat työtarjouksen niin kysytkö usein ystäväsi mielipidettä asiaan? Jos niin miten siihen suhtaudut?

Kumman mielipiteellä on enemmän merkitystä koulutuksen ja työnhaun suhteen, kavereiden vai vanhempien? Miksi?

Kuinka paljon vanhempasi vaikuttavat arkielämääsi? (Siivoaminen, ruokaostokset yms.)

Entä päätöksen tekoon? (Merkittävämmät muutokset/päätökset esim. koulutus, uravalinta yms.)

Miten koet vanhempiesi osallistumisen? Osallistuvat liikaa/liian vähän/sopivasti?

Ajatteletko usein samalla tavalla kuin vanhempasi? Minkälaisissa tilanteissa?

2. KODISTA JA TALOUDESTA HUOLEHTIMINEN

Miten tärkeää mielestäsi on maksaa laskut itse?

Kun eteesi tulee tilanne että joudut valitsemaan ei niin tarpeellisen ja pakollisen hankinnan väliltä, kumman valitset ja miksi? (Esim. uusien vaatteiden, juhlimisen, uuden pelin ja laskujen maksun väliltä)

Miten suhtaudut pikavippeihin tai kaverilta/vanhemmilta rahan lainaamiseen? Oletko koskaan joutunut turvautumaan pikavippiin/lainoihin? Jos olet, niin minkälaisessa tilanteessa?

Millaisena koet erilaisissa virastoissa asioimisen?

Millaisena näet miehen ja naisen roolin kodin rahataloudesta huolehtimisessa?

3. TYÖSSÄKÄYNNIN ALOITUS

Minkälainen on sinun koulutuksesi? Jos jo ammatti, niin miksi valinnut kyseisen alan? Minkä alan koet kiinnostavaksi?

Kuinka tärkeäksi koet johonkin ammattiin valmistumisen?

Millaisena näet tulevaisuutesi koulutuksen/työnteon suhteen?

Kuinka aktiiviseksi koet työn/koulutuksen hakemisen tällä hetkellä?

Millaiseksi koet miehen ja naisen tasa-arvoisuuden työssäkäynnin suhteen? Mielipiteesi?

Kumman koet tärkeämmäksi parisuhteen vai työssäkäynnin/ kouluttautumisen tällä hetkellä? Miksi?

Millaisena koet saamasi tuen erilaisilta organisaatioilta (esim. Väylä, työvoimatoimisto, sosiaali-toimisto, Kela jne.) työnhakuun ?

Millaisena koet yhteiskunnan tarjoaman tuen kouluttautumiseen?

4. YHTEISÖLLISEN VASTUUN OTTAMINEN

Mihin järjestöön tai ryhmään kuulut? (Esim. harrastukset) Kuinka usein?

Jos olet nyt koulussa, millaisena koet koulun tuen edellä mainittuihin sosiaalisiin ryhmiin kuulumiseen?

Kuinka paljon seuraat uutisia, lehtiä, radiota yms.? Minkälaisista uutisista olet kiinnostunut?

Kerro mielipiteesi toimeentulotuesta?

Liite 5. Haastattelurunko asiantuntijoiden haastattelua varten

1. IDENTITEETIN JA ROOLIEN HAJAANNUKSEN KRIISI

Minkälaisia ajatusmaailmoja nuorten keskuudessa on noussut esille? Koulutukseen hakeutumista ja työllistymistä tukevia tai estäviä asenteita.

Asiakkaiden mielipiteiden muuttuminen?

Ystävien ja vanhempien vaikutus asiakkaan päätöksentekoon koulutukseen, työllistymiseen tai muuhun päätöksentekoon?

Vanhempien osallistuminen nuorten arkeen konkreettisesti?

Nuorten itsenäistyminen? Kuinka itsenäisiä nuoret ovat yleisesti? Onko yhteistä/yhdistävää tekijää?

2. KODISTA JA TALOUDESTA HUOLEHTIMINEN

Miten nuoret suhtautuvat laskujen ja pakollisten menojen hoitamiseen? Minkä verran tarvitsevat apua ja tukemista asioiden hoitamiseen? Kohderyhmän vastuunotto raha-asioissa yleisesti?

Parisuhteet?

3. TYÖSSÄKÄYNNIN ALOITUS

Miten nuoret kokevat ammattiin valmistautumisen? Tärkeys? Miksi on tai ei ole tärkeää?

Minkälaiseksi nuoret näkevät tulevaisuutensa yleisesti?

Kuinka aktiivisesti nuoret hakevat töitä tai koulutusta? Ohjauksen ja avun tarve näihin liittyen?

4. YHTEISÖLLISEN VASTUUNOTTAMINEN

Nuorten järjestöihin tai ryhmiin kuulumisen yleisesti ottaen? Yleisyys?

Ajankohtaisista omaan elämään ja yhteiskuntaan liittyvistä asioista ajan tasalla oleminen? Esim. toimeentulotukeen tulevat muutokset tai muut ajankohtaiset asiat.

5. MUUTA

Minkälaisia syitä tai tekijöitä voisi olla selityksenä matalaan osallistujamäärään?

Liite 6. Sisällönanalyysi -taulukko (Kohderyhmä)

ALKUPERÄISILMAUKSET	PELKISTETTY ILMAUS	ALAKATEGORIA
<p>”Tykkään lukee kirjoja”</p> <p>”Pelataan pleikka kolmosta”</p> <p>”Aika monella kavereista on lapsia tai tekemässä lapsia”</p> <p>”Eläimet, kirjat. Tehäa kaikkee kivaa”</p>	<p>Yhteinen ajanvietto, sosiaaliset yhdistävät tekijät</p> <p>Playstation 3:n pelaaminen, lapset, kirjat, lemmikit</p>	<p>Ajatusmaailma ja kiinnostuksen kohteet ystäväpiirissä</p>
<p>”Pari kertaa viikossa”</p> <p>”Vähintään kerran viikos”</p>	<p>Tavataan/kokoonnutaan usein</p>	
<p>”Olla me samaa mieltä asioista”</p> <p>”Joskus tota jostain lehtijutuista”</p> <p>”No ainakin alkoholin käytöstä”</p> <p>”Jos perehtyy enemmän johonkin asiaan niin sitä saattaa muuttua, kun ymmärtää asiasta enemmän”</p>	<p>Yhteisistä kiinnostuksen kohteista keskustelu ja väittely</p>	
<p>”Joskus, mut harvoin”</p> <p>”Sithän tulee aina lisää mietittävää ja uudelta kannalta”</p>	<p>Mielipidettä kysytään näkökulmien lisäämiseksi/laajentamiseksi</p>	<p>Ystävien ja vanhempien vaikutus koulutukseen (ammatin valinta) ja työnhakuun</p>
<p>”Mie en usko, et kukaan mun kavertulis ees sanoo mitää minne oot menos töihin tai opiskelee, ni ei niit sillee kuhan menee ni ne vaa kannustaa”</p>	<p>Kannustuksen haku kavereilta</p>	
<p>”Porukoil saattaa olla jotain sanomistki sihe”</p> <p>”Ehkä enemmän vanhempien...niitten mielest pitäis saada omaa rahaa”</p>	<p>Vanhempien mielipiteet tärkeämpiä kuin ystävien työn ja koulutuksen haun suhteen → vanhempia kiinnostava/vanhemmille merkityksellinen asia</p>	
<p>”...mä oon ajatellu ehkä mennä lukioon ni isän mielestä lukioita</p>	<p>Itsenäisten päätösten teko:</p>	<p>Oman identiteetin etsiminen ja itsenäistyminen</p>

<p>löytyy täältäkin ja onhan tos toi Haminan lukio, mut se on aika pieni. Meinasin Helsinkiä”</p> <p>”Ehkä hieman liikaa...” (vanhempien osallistuminen)</p> <p>”Omaa solukämpää, omaa kämpää”</p>	<p>ESTÄVÄNÄ tekijöinä vanhempien kiinteä läheisyys ja liiallinen puuttuminen, vanhempien luona asuminen vähentää kokemusta itsenäisyydestä</p>	
<p>”No, en mie huomaa et juuri ollenkaan” (vanhempien osallistuminen)</p> <p>”...mä ite loppujen lopuks teen kuitenkin sen päätöksen”</p> <p>”Jossaa suuremmis investoinnis tai suuris muutoksis tulee ehkä kysytyy, mut loppupeleis päätöksen tekee itte”</p> <p>”Ei ne juuri ollenkaan vaikuta elämään enää”</p>	<p>EDISTÄVÄNÄ tekijänä omillaan asuminen</p>	
<p>”Mut haluan itte maksaa omat laskut... niis on niis laskuis oma nimi, ne on omia”</p> <p>”Että ei elä kenenkään siivel. Että tietää et voi pitää itte talouden kassas eikä tartte siihe ketää muuta”</p>	<p>Menoista huolehtiminen koetaan osana itsenäisyyttä</p> <p>Valmius vastuunottoo</p> <p>Laskujen maksaminen itse olisi tärkeää tai se koettaisiin tärkeäksi</p>	<p>Menojen hoitaminen</p>
<p>”...sitä haluais mielummin olla töissä ja saada omaa rahaa”</p> <p>”Enhän mä niitä oikeestaa vieläkkä ite maksa, et sossuhan ne maksaa”</p>	<p>Toimeentulotuki ei ”omaa” rahaa työllä ansaittuun verrattuna</p>	
<p>”Rahan käytöst saanu mallin sieltä... ensin ne tärkeet ja sit ne turhat” (vanhemmilta)</p> <p>”Pakolliset on aina etusijal...miehen ja lapsen takii. Muuten oltais syväs suos”</p> <p>”Kyl se niihin pakollisii”</p>	<p>Vastuullinen malli vanhemmilta on opittua</p> <p>Pakolliset menot etusijalla esim. laskut</p>	

”Pitäähän ne maksaa kuitenkin”		
<p>”No ei sillä kait oo mitään väliä”</p> <p>”Kyl mä kuitenkin itte menisin töihi ja jätkä sais jäädä kotiin. Periaatekysymys miltä kannalt kattoo. Kompromissi, jos jätkäki halua töihi”</p> <p>”Riippuu tilanteesta. Olishan se normaalisarjas, et molemmat kävis töissä. Että ei se oo vaa jomman-kumman tehtävä tai etuoikeus”</p> <p>”Nyky aikaan molempien, mut eiks se perinteisest oo menny sillee, et mies on ollu töissä ja nainen koto-na, vaikka nykyä naiset töissä”</p> <p>”Oishan se kiva, jos se ois tasa-arvost, mut jos asutaa samas osot-tees ni mun mielest se on ihan sa-ma, et kumpi maksaa ja mitä. Riip-puu tietyst molempien maksuky-vyst”</p>	<p>Kodista huolehtiminen yhteinen asia, sukupuolten välillä ei kuvat-tu roolieroja vastuunottamisessa tai työssä käyntiin liittyen</p> <p>Joustavuus kotiin ja arkeen liitty-vissä asioiden järjestämisessä</p> <p>Tasa-arvoisuus</p> <p>Kodista ja taloudesta huolehtimi-nen velvollisuus/oikeus</p> <p>Tietoisuus yhteiskunnan muutok-sista</p>	Koti ja taloudesta huoleh-timinen
<p>”Jos mä lainaan ni mä maksan heti takas ku saan”</p> <p>”Vanhemmilt saa nyt aina lainata mun mielest, jos tarve tulee. Jos ei puhuta mistää hurjist summist ni kylhän kaveriltki voi sit lainata tarpeen tullen. Ei se oo nii paha ku pikavippi”</p>	<p>Vanhemmilta/ kavereilta lainaa-miseen suhtaudutaan myönteises-ti, mieluisampi vaihtoehto esim. pikavippeihin verrattuna</p> <p>Velvollisuuden tunne takaisin-maksusta</p> <p>Vastuunotto</p> <p>Vanhemmilta voisi lainata suu-rempiakin summia</p>	Lainaaminen
<p>”No sit ku on rahat ihan loppu ja pitää ruokaa ostaa”</p>	Lainaamisen kohde: arkiset tar-peet (esim. ruoka, pakolliset me-not)	
<p>”Mielummin lainaisin ehkä mum-molta... koska, jos mä pyytäisin ni tulis ehkä sanomista... ja valituk-sii”</p>	Lainaaminen isovanhemmilta → ei tarvitse perustella vanhemmille miksi ja mihin rahaa tarvitsee →	

	oma päätävävalta	
<p>”Joskus nuorempana mä niitä otin ni jääny velkaa niiden takia”</p> <p>”Mä en ite niitä ottais. Tietysti jollekin ne sopii, mut ne pitää maksaa takas. Ne on kuulemma hirveen kalliita ja joutuu kauan maksaa takas ja voi lähtee luottotiedot. En oo niiden kannalla”</p> <p>”Aika kielteinen on kanta. En oo kovin montaa esimerkkiä oo kuullu, että siit ois seurannu jotain hyvää”</p>	<p>Esim. pikavipit: kielteinen suhtautuminen → aikaisemmat huonot kokemukset, muiden huonoihin kokemuksiin peilaaminen</p> <p>Riskien arviointi kyky</p> <p>Vaarojen tiedostaminen</p>	
<p>”Ihan hyväks, paitsi et en mä pahemmin haminas käy, ku kaikki hoituu aina puhelimella täällä. Et ei tarvii käydä”</p> <p>”Sillon ku mul oli tietokone ni kyl mä sillä yleensä hoidin ne kaikki”</p>	<p>Asiat hoidetaan mieluummin puhelimitse tai tietokoneella, paikanpäälle meno epämieluisista</p>	Virastoissa asiointi
<p>”Ei se kovin mielekästä oo. No sen nyt mitä Kelas oon joutunu käymää ni kyl siin on niin monta lippust ja lappust, et ne pitää melkee siin luukul täyttää, ku ei aina ymmärrä, et mitä kaikkee siihe pitää liittää”</p>	<p>Lomakkeiden täyttö ajoittain hankalaa</p>	
<p>”Mä nyt vaikka sanoisin niin, ettei se ehkä helpoo oo mennä sinne sosiaalitoimistoo tai siihe luukulle täyttää paperii”</p>	<p>Nöyryyttävyys rahan hankinnan suhteen</p>	
<p>”Työllistyy hyvin”</p>	<p>Työllistymisnäkökulma korostuu → töiden saatavuus tärkeää</p>	Ammatin valinta ja tulevaisuus
<p>”Mun just sillo piti yhteyshaussa laittaa ni mä en sillo tienny, et miks mä haluan. Nyt se olis lähihoitaja, mut sinne on vaikee päästä, paljo hakioita”</p>	<p>Ammatti, johon valmistuttu ei vastaa odotuksia, hakijamäärät koetaan korkeiksi ja sisäänpääsy vaikeaksi</p>	
<p>”Sellanen viel et mistä tykkää, et töihin on kiva mennä”</p>	<p>Työn mieluisuus, oman alan löytäminen tärkeää ↔ rahan ansaitseminen tärkeää</p>	

<p>”Eipä oikeestaan, työn teko tärkeempää”</p> <p>”Se on aika tärkeätä. Ei nykypäivään oikee pääse mihinkää töihi, jossei oo mitää ammattii. Enemmän noi miehet tietyst pääsee ammatteihii, mut ei naiset”</p>	<p>Osa kokee ammattiin valmistumisen tärkeäksi</p> <p>Ammattiin valmistuminen mahdollistaa työsaannin</p>	
<p>”Kattoo nyt ensin, et jos mä pääsen nyt toho hakuaika alkaa helmikuussa ni mä ajattelin ensin et laitan viitee... ja jos sit yrittää kolmannen kerran siihe lähihoitajaa diakonilaitoksee, vaikkapa se on tosin helsingis...aktiivisesti, mut en tiiä haenko viel syksyn haussa vielä. Lehtist oon katonu töitä”</p> <p>”On sitte kun (oma työntekijä) pääsee Väylästä lomilta, keksii mulle sit jotain”</p>	<p>Aktiivinen, itsenäisempi hakeutuminen/ suunnitelmien laatiminen koulutukseen ↔ passiivinen suhtautuminen, muiden apuun tukeutuminen</p> <p>Tulevaisuuteen itse vaikuttaminen, selkeät suunnitelmat ↔ vastuun siirto organisaatiolle, avun ja sen tarjoamisen odottaminen</p>	
<p>”Parisuhteen ja perheen, kun on viel niin pien lapsi”</p>	<p>Parisuhteen merkitys yksilöllistä</p>	<p>Parisuhde</p>
<p>”Kyl sitä saa. Mut että sit sais ehkä enemmän olla enemmän”</p> <p>”Ei. Must se on ihan yhtä tyhjän kans”</p>	<p>Tukea, kannustusta ja mahdollisuutta saada näitä organisaatioilta kaivattaisiin enemmän</p> <p>Pettymys</p>	<p>Tuki organisaatioilta</p>
<p>”En kuulu mihinkää”</p> <p>”En mihinkään. Johonkin kaverryhmään”</p>	<p>Järjestöihin ei kuuluttu, kavერიpiirit korostui</p>	<p>Järjestöihin tai ryhmiin kuuluminen</p>
<p>”Aika paljo... lehtii...”</p> <p>”Mä luen lehtii, joskus uutiset katon... Kymen ja Helsingin Sanomat. Iltasanomat ja iltalehet, naisten lehdet... kotimaahan liittyvii ja, jos ulkomaillaki on tapahtunu jotain”</p> <p>”Joka päivä. Netist iltalehtee ja</p>	<p>Lehtiä ja mediaa seurataan melko paljon</p> <p>Naistenlehdet, koti- ja ulkomaan uutiset kiinnostavat</p> <p>Mielipiteet toimeentulotuesta jakautuivat kahteen ääripäähän → hyvään ja huonoon</p>	<p>Kiinnostus yhteisöllisiin asioihin</p>

Kymen sanomii. Uutisii sillo, ku sattuu telkkari olee auki oikeel kanaal... kaikkii maailmaa mullistuksii ja tapahtumii. Hyvin vähän politiikkaa”		
---	--	--

Liite 7. Sisällönanalyysi -taulukko (Asiantuntija)

ALKUPERÄISILMAUKSET	PELKISTETTY ILMAUS	ALAKATEGORIA
<p>”Löytyy sellasii kaveriporukoita joilla arvomaailma korostaa tämmöst hengailua. Vapaa-aika äärettömän arvokasta. Siitä ei haluta millään ilveellä luopua siitä syystä, että pitäisi hankkiä ammatillista koulutusta tai mennä töihin”</p> <p>”Rahan käytöllisestä näkyy. Oletus siitä, että joku muu maksaa. Ei sitä ajatusta, että ollaa työssä ja hoidetaan itse laskut. Et nää kuuluu jonku muun maksaa. Ei kaikki ole sillä ajatuksel suuntautuneita, osa on”</p> <p>”Nimenomaan näillä hengailijoilla on aika tyyppillistä se, että heidän mielest se on ihan ok, että tää meidän yhteiskunta elättää ja huolehtii, et itellä ei oo mitää vastuuta”</p> <p>”Eikä velvoitteita. Subjektiivinen oikeus, että joku muu maksaa laskut”</p>	<p>”Hengailun” arvomaailma → Vapaa-aika nousee tärkeämmäksi kuin ammatin tai työn hankinta, kaveripiirin malli näkyy</p> <p>Osalla ajatus yhteiskunnan velvollisuudesta elättää → vastuun siirtäminen itseltä pois</p>	Nuorten yhteinen ajatusmaailma
<p>”Toisaalta heillä on se ajatus ettei heidän tarvika tehdä mitään. Toisaalta vastakohtia, että on se päiväraha tai toimeentulo miten pieni hyvänsä, niin tulee toimee. Ei haekkaa mitään sen lisäksi”</p>	<p>Tilanteeseen tottuminen ja sopeutuminen</p> <p>Tilanteen hyväksyminen → osa kokee toimeentulon riittäväksi, vaikka se olisi hyvin pieni</p>	
<p>”Saattaa olla niitä joilla on päihteet vahvasti kuvioissa. Ehkä yks pieni ryhmä joka erottuu on nää, jotka ei hallitse rahan käyttöä... vyyhti alkaa olla jo niin iso, että kokee, että ei kannata yrittää ansaita rahaa, koska menee taas kaikki velkoihin, ei ole itselleen hyötyä”</p>	<p>Päihteet joissakin tapauksissa vahvasti esillä</p> <p>Pienellä osalla vaikeuksia rahan käytön hallinnan kanssa</p> <p>Velka muodostaa esteen ansaitsemiseen → usko yrittämiseen</p>	
<p>”Siit käytöksest ja mielipiteist tunnistetaan ketkä kuuluu samaan kaveriporukkaan”</p> <p>”Se voi olla, että kun tilanne on samankaltainen nii sitte sosiaalitoimistost ohjautuu tänne, koska tilanne ei mihinkää mee. Erilaisist vinkeist nä-</p>	<p>Samaan kaveripiiriin kuuluvat tunnistetaan erilaisista vinkeistä esim. käytös ja mielipiteet</p>	

<p>kee, et näähän on samaa kaveriporukkaa”</p>		
<p>”Varmaa vaikuttaa enemmän kaverit”</p> <p>”Perusta mille me muodostetaan mielipiteitä on just nää tiedot ja käsitykset ja mallit mitä lähipiiristä saadaan”</p>	<p>Vanhempien ja kavereiden mielipiteet vaikuttavat → mielipiteiden perustana käsitykset ja mallit lähipiiristä</p>	<p>Vanhempien ja ystävien vaikutus päätöksentekoon</p>
<p>”Nää, joilla on kiinteempi kaveriporukka ja joilla on samat ajatukset ni se on vaikeampi sitä. Siel pitää olla muutama ja sit sieltä lähtee et mieki vois lähtee ku kaveriki lähtee. Mut sit nää, jotka ei kuulu sillee niin kiinteesti kaveriporukoihin, niin heidän mielipiteit on helpompi muuttaa. Tiettyyn rajaan pystyy muuttamaan”</p>	<p>Kiinteisiin kaveriryhmiin kuuluvien mielipiteisiin vaikeampi vaikuttaa → kavereiden mielipiteet vaikuttaa toimintaan, tehdään niin kuin muutkin</p> <p>Kiinteissä ryhmissä kaveriporukat mielipiteet vaikuttaa vanhempien mielipiteitä enemmän</p> <p>Kiinteään ryhmään kuulumattomien mielipiteisiin helpompi vaikuttaa tiettyyn pisteeseen asti</p>	
<p>”Aika monesti huomaa sen, et näillä nuorilla on vielä semmonen putkinäkö. He näkee vaan sen yhden pienen osan asiakokonaisuudesta ja sen vaikuttaminen lähtee siitä, että pitää antaa lisää informaatiota ja herätellä, että saadaan näkökulma laajenemaan”</p> <p>”Se omakohtainen kokemus, et jonkulinainen työn tekeminen, et minkälaista se oikeesti on, että ei oo vaa sillee et kaveri on kertonu”</p>	<p>Asiakokonaisuuden näkeminen vaikeaa → informaation lisääminen</p> <p>Omakohtainen kokemus työstä tärkeää</p> <p>Tärkeää saada nuorelle oma kokemus → näkökulman muutoksen edellytys</p>	
<p>”Et nää mallit nousee selvästi esiin. Kaveripiirin malli ja sitten myöskin esim. jos aatellaan sosiaalitoimen asiakkuutta ni sehän kulkee sukupolvelta toiselle hyvin pitkälti. Sellaset arvomaailmat ja mallikäyttämiset mitä kotona ollaa opittu ni kyllähän ne siirtyy”</p>	<p>Sosiaalitoimiston asiakkuus siirtyy usein sukupolvelta toiselle</p> <p>Kotona opitut mallit ja arvomaailmat usein siirtyvät vanhemmilta nuorille</p>	
<p>”Osa on irtaantunut kokonaan perheestä, hyvin nuorenakin. Asuu omatoimisesti tai tuetusti, ei ole vanhempien kanssa tekemisissä.”</p> <p>”Ne jotka asuu vielä vanhempien kanssa niin siinäkin on eroteltavissa kaks ääripäätä, et on</p>	<p>Osalla kotona asuvista vanhemmat osallistuvat paljon</p> <p>Ylihuolehtiminen jarruttaa itsenäistymistä</p>	<p>Vanhempien osallistuminen arkielämään</p>

<p>niitä joilla on ylihuolehtivat vanhemmat, jotka tekee puolesta hirveen paljon ja siten jarruttaa nuoren itsenäistymistä. Toisessa ääripäässä on vanhemmat joilla ei oo voimia tai osaamista nuoren tukemiseen. Kaikkei siltä väliltä”</p>	<p>Osalla vanhemmista ei voimia tai osaamista nuoren tukemiseen</p>	
<p>”Asiakaskunnassa korostuu passiivisuus ja ajelehtiminen. Lillutaan laineiden mukana siihen suuntaan mihinkä tuuli kuljettaa”</p> <p>”Yksittäisiä ketkä on hyvin, että ei tartte ku vähä tuupata tai antaa niit vaihtoehdot ja tuupata heit siihesuntaa”</p> <p>”Asiakas kuitenkin päättää ite, et me annetaan niit vaihtoehdot ja mahdollisuuksii”</p>	<p>Passiivisuus ja ajelehtiminen korostuvat</p> <p>Valtaosa tarvitsee paljon aktiivista ohjausta, vain pieni osa tarvitsee vain vähän</p>	<p>Asiakkaan passiivisuus/ohjaus</p>
<p>”Osa hoitaa hyvinkin sääntillisesti. On asiakkaita, jotka hoitaa laskut sääntöisesti jo hyvissä ajoin ennen eräpäivää, siin vaiheessa ku rapsahattaa postiluukusta tai sitte viimeistää eräpäivänä. Heil on selkeesti homma hanskassa. Toisessa ääripäässä on ne, jotka eivät edes avaa niitä laskukuoria. Ne vaan pinotaan johonki ja mahdollisesti menee paperinkeräykseen tai roskiin. Sit on niitä, jotka satunnaisesti skarppaa ja hoitaa laskuja ja sit ku taas tulee sellanen hetki, ettei olis varaa ja haluis käyttää johonkin muuhun ja sit se lipsahtaa käsistä. Sitte pitää hirveesti nähä vaivaa et saa sitte taas kerättyä taas sen taloudenpidon ajantasalle”</p>	<p>Osa hoitaa sääntillisesti</p> <p>Osa huolehtii laskuista satunnaisesti hyvinkin, mutta rahojen mennessä tiukalle ja kun haluttaisiin käyttää rahat johonkin muuhun kuin laskuihin niin laskut jäävät toiselle sijalle</p> <p>Osa ei huolehdi ollenkaan → laskuja ei välttämättä edes avata ja ne menevät roskikseen</p>	<p>Laskujen ja menojen hoitaminen</p>
<p>”Nuoret ei tuu oma-aloitteist tuu kysymää apua tai neuvoo”</p>	<p>Apua ja ohjausta näihin asioihin nuoret eivät itse hae → Väylän henkilökunnan antama ohjaus nousee tärkeään rooliin</p>	
<p>”Aika monet häpeää tunnustaa ja myöntää sitä et ne ei selviä tämmösestä asiast se niinku pitäis osata hoitaa”</p>	<p>Häpeän tunne asioiden hoitamaan kykenemättömyydestä</p>	
<p>”Nuoret on näitä sanotaan keski-ikäisiä näppärämpiä esim verkkopankkiasioden suhteen... ei sekään oo ihan kaikille, sit tulee näit tilanteita et se oo kaikille selvä. Kaikilla ei ole verkkopankkitunnuksii”</p>	<p>Konkreettiset taidot puuttuvat osalta, eivät ole itsestään selvyys</p>	

”Vaatii sen asioimisen siellä pankkikonttorissa”	Kynnys lähteä hoitamaan asioita korkea, virastoihin meneminen koetaan hankalaksi	
”Se on aika yleistä et tiliotteella näkyy edestakaista maksuliikettä, et lainataan kaverille ja sit taas kaveri vuorostaan lainaa. Välillä tuntuu et miten näillä pysyy rahaliikenne hanskassa. Turhan monella on pikavippejä”	Kavereilta lainaaminen yleistä, edestakaista	Lainaaminen
”Aika moni on sanonu, että onneks ei saa pikavippejä, kun on luottotiedot menny” ”...on perinnässä ja ulosotossa ja ollaan pikavippikierteessä”	Pikavippejä monilla, pikavippikierteet → usein luottotietojen menetys → moni tyytyväinen siihen ettei tästä syystä saa otettuaakaan	
”Passiiviset on rahankäytössä loivempii, et pikavipit tulee kysymyksee. Sit ne, jotka on aktiivisempii ni ne on tarkempii siitä rahankäytöstä ja lainaamisesta” ”Osa ei niitä ota missään tapauksessa, kun varootellaan että älä ota niitä. Osal on huihai kaikki vaan mistä vaa saa” ”Vyyhti alkaa olla jo niin iso, että kokee, että ei kannata yrittää ansaita rahaa, koska menee taas kaikki velkoihin, ei ole itselleen hyötyä. ” ”Ei tarvi olla mitenkään isojaka velkoja, että muutaman tonnin velka saattaa muodostuu jo kynnyses, et sillälaila hyvin lyhytnäköistä”	Aktiivisemmat henkilöt tarkempia rahan lainaamisesta ja vipeistä kun taas passiivisemmat henkilöt loivempia Varoituksia kuunnellaan	
”Ollaan viiheellä ja rahat loppuu kesken. Tai kertakaikkiaan käytössä olevat rahat ei riitä sitä koko kuukautta sitte on jääkaappi tyhjä ja seuraavaa rahapäivää on viikko tai kaks. Et siihen ruokaa. Tai sit tulee jotain laskuja, johon rahat ei riitä”	Lainaamisen syinä esim. kun ollaan juhlimassa ja rahat loppuu, tukien riittämättömyys arkisiin asioihin kuukautta kohti, lasku johon eivät rahat riitä	
”Nuorella iälläkin solmitut avoliitot on hyvin tämmösiä hyvin tiiviitä ja sympioottisia. Vahvasti tukeudutaan toinen toisiinsa... niin hyvässä kuin pahassa”	Nuorenakin solmitut avoliitot tiiviitä, kumppaniin tukeudutaan	Parisuhteet

<p>”...ei osata hoitaa sitä tulee vuokrat maksettua tai että on toimivat pesukoneet, ruokailu, ei osata laittaa ruokaa. Ei osata huolehtii omista asioista”</p> <p>”Kodinpuhtaanapito asiat, saattaa olla todella retuperällä. Arkielämän taitoja puuttuu”</p>	<p>Arjenhallintavaikeudet ja arkeen liittyvien taitojen puuttuminen → Ruoan laitto, kodin puhtaanapito</p>	
<p>”Osalla nuorista on semmonen ajatus, että joku ammatti pitäis hankkia ja jossain vaiheessa johonkin työhön, mut se on jotenki epämääräistä. Korostuu aika paljon, et pitäis löytää just mun oma”</p> <p>”Tavoitetaso asetetaan liian korkeelle semmosee utopistisee kohtaa, jolla ei oo todellisuuden kans mitää tekemistä”</p> <p>”Arvostetaan sit omaa aikaa niin paljon, et ei suostuta tekemään mitää sellast mikä ei oo kiinnostavaa. Siitä huolimatta, et se ois sitte se mistä sais sen rahan minkä vois käyttää”</p> <p>” Se mikä mun mielest on noussu selvästi esille on se että usein on todella puutteelliset tiedot työelämästä ja erilaisista töistä ja ammasteista et kyl niiku huomaa et peruskoulun puolella ei oo kauheesti resursseja siihen”</p>	<p>Oman juuri sopivan ammatin löytyminen korostuu</p> <p>Tavoitetaso usein liian korkealla, kykyresurssit ja todellisuus eivät kohtaa</p> <p>Oman ajan arvostaminen → ei haluta tehdä mitään mikä ei kiinnosta</p>	<p>Ammatin valinta</p>
<p>”Useimmiten, jos kysyy esim minkälainen on tilanne viiden vuoden kuluttua niin ei aavistustakaan”</p> <p>”Eletään tässä ja nyt. Aktiivisimmat, mitkä ylipäättänsä on kaikessa aktiivisii, ni ne näkee sen et siel on se ammatti. Et vuoden päästä on jo koulutukses, ehkä työssä, jos ammattikoulutus on jo olemassa. Ajelehtijat on tässä ja nyt”</p> <p>”Siin on enemmänki tämmönen itsesuojelumekanismi, ei anna itselleen lupaa haaveilla kovin korkealla, jotta ei tulis niitä pettymyksiä. Tulee monta kertaa selvästi esille, että ei toivo liikoja”</p> <p>”Pessimisti ei pety”</p>	<p>Passiivisemmilla tässä ja nyt eläminen ↔ aktiivisemmat pystyvät paremmin ajattelemaan tulevaisuutta ja ammatin hankkimista</p> <p>Ei uskalleta toivoa liikoja, pettymysten pelko</p>	<p>Tulevaisuus</p>

<p>”Osa on hyvin omatoimisia, hankkii esim. omatoimisesti harjoittelupaikan. Osalle vaikka laittaa nipun paikkoja mukaan, et tässä on osoitteet ja puhelinnumerot, ota yhteyttä mene käymään. Sit ku kysyy, et kävitkö paikoissa, ni saa vastauksen, et en itseasias käyny yhdessäkään... yleensä ei ollu aikaa tai oli muuta tekemistä. En muistannu. Ne laput hävis. Et voi jonkunlaist passiivisuutta päätellä, et ne, jotka aktiivisest hakee ni ne ottaa kyl yhteyttä ja on omatoimisia”</p>	<p>Aktiivisemmat hakevat omatoimistekin harjoittelupaikkoja ↔ passiivisemmat eivät suurellakaan avun määrällä saa toimittua</p> <p>Passiivisemmilla muu tekeminen menee työnhakuun liittyvien asioiden edelle, ne ketkä todellisudessa haluavat töitä, tekevät myös sen eteen enemmän</p>	<p>Työn- ja koulutuksenhaku</p>
<p>”Toki, jos oot yhtä arka ja passiivisuuteen taipuvainen, niin no netti on se ainoa kanava, josta sitte uskaltaa etsiä. Virastoihin meneminen on tänä päivänä hyvin hankalaa, jos niitä ylipäätän- sä on saatavana”</p>	<p>Joskus arkuus ottaa kontaktia vaikeuttaa työnhakua tai voi muodostua ongelmaksi</p>	
<p>”Että ei oo tämmösiä vanhan kansan perinteisiä sukupuolieroja, ei tänä päivänä nää. Et jos aattelee mikä on ollu sukupuolijakauma esimerkiksi 50-luvulla, ni ei siit oo mitään jäänteitä jääny”</p>	<p>Naisten ja miesten välillä ei perinteisiä sukupuolieroja, molemmissa ryhmissä yhtä paljon aktiivisuutta/passiivisuutta</p>	
<p>”Ei näillä nuorilla kauheesti oo kokemusta esim. vanhempien töistä, missä vanhemmat on töissä, mitä he tekee, minkälaista vanhempien työ on. Semmosta keskustelua ei ilmeisesti hirveästi käydä, et vanhemmat kertois omista töistään ja mahdollisesti jakais tietoa sukulaisten ja tuttavien töistä, et semmonen tieto on hävinny”</p>	<p>Tiedot työelämästä usein hyvin puutteellisia, vanhempien tai lähipiirin töistäkään ei usein tiedetä</p>	
<p>”Aika harvat. Joskus lapsena on tehnyt jotain kysyes harrastuksista. Suurimmal osal ei oo harrastuksi”</p> <p>”Nää on nää epäviralliset ryhmät, joihin liittyy. Ei tämmösiä yhdistyksiä seuroja juurikaan tuu näissä nykytilanteessa. Ei vaikuta muutenkaan niiku tämmönen yhteiskunnallinen aktiivisuus ei oo kauheen yleistä”</p>	<p>Järjestöihin ei yleisesti kuuluta eikä harrastuksia yleensä ole, epävirallisempiin ryhmiin kuten kaveriryhmiin kuulutaan enemmän</p> <p>Yhteiskunnallinen aktiivisuus ei yleistä</p>	<p>Järjestöihin kuuluminen</p>
<p>”Kyl he omassa kaveripiirissään ilmeisestikin omista asioista puhutaan aika avoimesti ja vaihdetaan kokemuksia. Aika rajallinen kuitenkin”</p> <p>”Tää on se aktiivisuuden raja, et mitkä on ne omat edut, et mitä hyötyy täst voi olla mulle. Mut et se yleinen, et en mie usko, et ees mitää</p>	<p>Itseä hyödyttävistä, koskettavista ja kiinnostavista asioista ollaan kiinnostuneita (Esim. toimeentulotuki)</p>	<p>Ajankohtaiset itseä koskevat sekä yhteisölliset asiat</p>

<p>paikkakunnan tämmöst, mitä tapahtuu esim. kunnallispolitiikas, ei minun mielest. Ehkä toimeentulotuki on kaikille niin mielenkiintoinen aihe, et siitä ollaa hyvin selvillä, et jos siihe tulee jotain muutoksi”</p>		
---	--	--

Liite 8. Teemahaastattelurunko

Tutkimuskysymys	Teoreetikko	Teema(t)
1. Miten nuoren koulutukseen ja työllistymiseen liittyvät kehitystehtävät toteutuvat nuorten työttömien joukossa?	Erik H. Erikson	Identiteetin ja roolien hajaantumisen kriisi (1)
2. Millaisia nuorten elämänpäiriin kuuluvia sosiaalisia, taloudellisia tai yhteiskunnallisia vaikutteita liittyy työttömän nuoren identiteetin muodostumiseen ja itsenäistymiseen?	Robert J. Havighurst	Kodista ja taloudesta huolehtiminen (2), työssäkäynnin aloitus (3) ja yhteisöllisen vastuun ottaminen (4)